

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2024

**ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ
ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

**ΤΜΗΜΑ
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

**ΤΙΤΛΟΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ
Η επίδραση του Ταμείου Ανάκαμψης και
Ανθεκτικότητας στο πλαίσιο της
πολυεπίπεδης διακυβέρνησης : Η περίπτωση της
Περιφερειακής και Τοπικής
Αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα**

ΕΙΡΗΝΗΣ ΜΑΡΙΕΤΤΑ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2024

**ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ
ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

**ΤΜΗΜΑ
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

**Η επίδραση του Ταμείου Ανάκαμψης και
Ανθεκτικότητας στο πλαίσιο της
πολυεπίπεδης διακυβέρνησης : Η περίπτωση της
Περιφερειακής και Τοπικής
Αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα**

**Διατριβή η οποία υποβλήθηκε προς απόκτηση εξ
αποστάσεως μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στη Δημόσια
Διοίκηση στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις**

ΕΙΡΗΝΗΣ ΜΑΡΙΕΤΤΑ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2024

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © **Μαριέττα Ειρήνης**, 2024

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της διατριβής από το Πανεπιστημίου Νεάπολις δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Πανεπιστημίου.

Ή ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

Η Ειρήνης Μαριέττα, γνωρίζοντας τις συνέπειες της λογοκλοπής, δηλώνω υπεύθυνα ότι η παρούσα εργασία με τίτλο «Η επίδραση του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας στο πλαίσιο της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης: Η περίπτωση της Περιφερειακής και Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα.», αποτελεί προϊόν αυστηρά προσωπικής εργασίας και όλες οι πηγές που έχω χρησιμοποιήσει, έχουν δηλωθεί κατάλληλα στις βιβλιογραφικές παραπομπές και αναφορές. Τα σημεία όπου έχω χρησιμοποιήσει ιδέες, κείμενο ή/και πηγές άλλων συγγραφέων, αναφέρονται ευδιάκριτα στο κείμενο με την κατάλληλη παραπομπή και η σχετική αναφορά περιλαμβάνεται στο τμήμα των βιβλιογραφικών αναφορών με πλήρη περιγραφή.

Η Δηλούσα

Ειρήνης Μαριέττα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη στα Ελληνικά	1
Περίληψη στην Αγγλική Γλώσσα.....	2
Κεφάλαιο 1 - Εισαγωγή	3
Κεφάλαιο 2 - Θεωρητική Θεμελίωση / Βιβλιογραφική Ανασκόπηση	6
Πολυεπίπεδη διακυβέρνηση και Ε.Ε	6
Τοπική Αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα και ο ρόλος της Ε.Ε	9
Προγράμματα ΕΣΠΑ.....	12
Κεφάλαιο 3 - Μεθοδολογία Έρευνας	13
3.1 Επιλογή Περίπτωσης	13
3.2 Υλικό και Δεδομένα	14
3.3 Ανάλυση Δεδομένων	14
3.4 Πλεονεκτήματα και Αδυναμίες της Μεθοδολογίας.....	14
3.5 Θεωρία Ποιοτικής Ανάλυσης Περιεχομένου.....	15
Κεφάλαιο 4 - Παρουσίαση δεδομένων /Αποτελέσματα	16
4.1 Το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και το πρόγραμμα «Ελλάδα 2.0»	16
4.2 ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΗΓΩΝ	19
ΕΚΘΕΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ	20
Ελλάδα 2.0 : Αναλυτική περιγραφή δράσεων - Γραφείο Πρωθυπουργού.....	22
Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδας (ΚΕΔΕ)	28
ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΩΝ ΑΞΙΩΜΑΤΟΥΧΩΝ.....	32
Κεφάλαιο 5 - Συζήτηση / Σχολιασμός Αποτελεσμάτων.....	35
5.1 Σύγκριση απόψεων.....	35
Ευκαιρίες για την Τοπική Αυτοδιοίκηση:	36
Προκλήσεις για την Τοπική Αυτοδιοίκηση	39
Συμπεράσματα	42
Μελλοντικές επιπτώσεις	43
Βιβλιογραφία	46

Ονοματεπώνυμο Φοιτήτριας: Μαριέττα Ειρήνης

Τίτλος Μεταπτυχιακής Διατριβής: Η επίδραση του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας στο πλαίσιο της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης: Η περίπτωση της Περιφερειακής και Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα.

Η παρούσα Μεταπτυχιακή Διατριβή εκπονήθηκε στο πλαίσιο των σπουδών για την απόκτηση εξ αποστάσεως μεταπτυχιακού τίτλου στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις και εγκρίθηκε στις 02 Φεβρουαρίου 2024 από τα μέλη της Εξεταστικής Επιτροπής.

Εξεταστική Επιτροπή:

Πρώτος επιβλέπων (Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφος) Άγγελος Αγγέλου .

Μέλος Εξεταστικής Επιτροπής: Γιώργος Μεραμβελιωτάκης .

Μέλος Εξεταστικής Επιτροπής: Βικτωρία Πιστικού.

Ευχαριστίες

Με την παρούσα διατριβή επιθυμώ να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες σε όλους όσους με στήριξαν στην μέχρι τώρα στην ολοκλήρωση των μεταπτυχιακών μου σπουδών.

Αρχικά, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή μου, και εξάίρετο επιστήμονα, Άγγελο Αγγέλου, ο οποίος με καθοδήγησε και αφιέρωσε χρόνο παρέχοντάς μου οδηγίες και συμβουλές για την επιτυχή εκπόνηση της εργασίας μου.

Οφείλω, επιπλέον, ένα μεγάλο ευχαριστώ στην οικογένειά μου , στα παιδιά μου και ιδιαίτερα στο σύζυγό μου ,για την ηθική υποστήριξη όλο αυτό το διάστημα, αλλά και στην υπομονή που επέδειξαν, μέχρι να φέρω εις πέρας τις σπουδές μου.

Αφιέρωση

Στην μητέρα μου και στο σύζυγό μου συμπαραστάτες μου στα εύκολα και στα δύσκολα.

Περίληψη στα Ελληνικά

Η παρούσα εργασία εμβαθύνει στο περίπλοκο τοπίο των χρηματοδοτικών προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και στον αντίκτυπό τους στην τοπική διακυβέρνηση στην Ελλάδα. Βασισμένη σε μια εκτενή βιβλιογραφική ανασκόπηση, η συζήτηση αναλύει μέσα από μια συγκριτική ανάλυση βασικών πηγών και θεωριών την πορεία του Ταμείου Ανάπτυξης και Ανθεκτικότητας της ΕΕ μέσω των τοπικών και αυτοδιοικητικών αρχών στην Ελλάδα. Η συγκριτική ανάλυση επισημαίνει τις συγκλίσεις και τις αποκλίσεις στις απόψεις, υπογραμμίζοντας τις διαφοροποιημένες προκλήσεις και ευκαιρίες για τις ελληνικές τοπικές κυβερνήσεις. Η εξέταση των πρωτοβουλιών του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (RRF) της ΕΕ και του ελληνικού προγράμματος “Greece 2.0” αποκαλύπτει μια συλλογική ώθηση προς την οικονομική ανάκαμψη, την ανθεκτικότητα και τον ψηφιακό μετασχηματισμό. Κυρίως, η επιτυχία αυτών των προσπάθειών εξαρτάται από μια ολιστική στρατηγική υλοποίησης που χαρακτηρίζεται από σαφείς κατευθυντήριες γραμμές, ισχυρούς μηχανισμούς εκπαίδευσης και συνεχή αξιολόγηση. Η συζήτηση μεταβαίνει σε μια λεπτομερή εξερεύνηση ευκαιριών και προκλήσεων. Οι ευκαιρίες περιλαμβάνουν τη διάχυση σημαντικών οικονομικών πόρων, την ενισχυμένη διοικητική ικανότητα και τη δυνατότητα περιφερειακής συνεργασίας και δικτύωσης. Αντίθετα, οι προκλήσεις περιλαμβάνουν διοικητικά σημεία συμφόρησης, τη λεπτή ισορροπία μεταξύ αποκέντρωσης και λογοδοσίας και την επιτακτική ανάγκη διατήρησης της εκπροσώπησης και της εμπιστοσύνης του κοινού. Τέλος, η εργασία παρουσιάζει τις μελλοντικές επιπτώσεις αυτών των ευρημάτων. Για την Ευρωπαϊκή Ένωση, υποστηρίζει προσαρμοστικές πολιτικές και διαρκή υποστήριξη για τοπικές πρωτοβουλίες. Σε εθνικό μέτωπο, υπογραμμίζει τη σημασία της ανάπτυξης ικανοτήτων, της διαδημοτικής συνεργασίας και της διαφανούς επικοινωνίας. Σε τοπικό επίπεδο, η έκκληση για καινοτόμες, βιώσιμες και κοινοτοποκεντρικές αναπτυξιακές στρατηγικές βρίσκεται στο επίκεντρο. Συμπερασματικά, η εργασία όχι μόνο παρέχει μια λεπτομερή κατανόηση της τρέχουσας κατάστασης των προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από την ΕΕ στην Ελλάδα, αλλά επίσης χαράζει μια πορεία για το μέλλον. Συνεισφέρει πολύτιμες γνώσεις στην υπάρχουσα βιβλιογραφία, τονίζοντας την ανάγκη για ευέλικτες, κοινοτικές πολιτικές και συνεργατικές προσπάθειες για την πλοήγηση στο εξελισσόμενο τοπίο της τοπικής διακυβέρνησης στο ευρωπαϊκό πλαίσιο.

Λέξεις κλειδιά

Ευρωπαϊκή Ένωση, Ελλάδα, Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, RRF, Greece 2.0, τοπική αυτοδιοίκηση, δήμοι, περιφέρεια, χρηματοδότηση

Περίληψη στην Αγγλική Γλώσσα

This comprehensive assignment delves into the intricate landscape of European Union (EU) funding programs and their impact on local governance in Greece. Anchored in an extensive literature review, the discussion unfolds through a comparative analysis of key sources, including the EU Commission report, the official Greek document, statements from officials, and the perspective of the Central Union of Municipalities of Greece (KEDE). The comparative analysis illuminates the convergences and divergences in viewpoints, underscoring the nuanced challenges and opportunities for Greek local governments. The examination of the EU's Recovery and Resilience Facility (RRF) and Greece 2.0 initiatives reveals a collective push towards economic recovery, resilience, and digital transformation. Crucially, the success of these endeavors hinges on a holistic implementation strategy characterized by clear guidelines, robust training mechanisms, and continuous evaluation. The discussion transitions seamlessly into a detailed exploration of opportunities and challenges. Opportunities include the infusion of substantial financial resources, enhanced administrative capacity, and the potential for regional cooperation and networking. Conversely, challenges encompass administrative bottlenecks, the delicate balance between decentralization and accountability, and the imperative of maintaining representation and public trust. As the assignment progresses, it unravels the future implications of these findings. For the European Union, it advocates for adaptive policies and sustained support for local initiatives. On the national front, it underscores the importance of capacity-building, inter-municipal collaboration, and transparent communication. At the local level, a call for innovative, sustainable, and community-centric development strategies takes center stage. In conclusion, this assignment not only provides a nuanced understanding of the current state of EU-funded programs in Greece but also charts a course for the future. It contributes valuable insights to the existing literature, emphasizing the need for flexible, community-driven policies and collaborative efforts to navigate the evolving landscape of local governance in the European context.

Keywords

European Union, Greece, Recovery and Resilience Fund, RRF, Greece 2.0, local government, municipalities, region, funding

Κεφάλαιο 1 - Εισαγωγή

Σε μια εποχή επιταχυνόμενης παγκοσμιοποίησης και διασύνδεσης, η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί μια λαμπερή απόδειξη της δυνατότητας ενότητας και κοινής ευημερίας μεταξύ διαφορετικών εθνών. Στο πλαίσιο αυτής της ένωσης, η διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης είναι μια κινητήρια δύναμη που υπερβαίνει τις παραδοσιακές έννοιες της εθνικής κυριαρχίας, δημιουργώντας ένα περίπλοκο δίκτυο δομών διακυβέρνησης και ευθυνών το οποίο δίνει ιδιαίτερο ρόλο στην περιφερειακή και τοπική αυτοδιοίκηση. Έτσι, το πρωταρχικό ερευνητικό ερώτημα που θα καθοδηγήσει την παρακάτω έρευνα είναι «Πώς επηρεάζει η διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης την τοπική και περιφερειακή διοίκηση στην Ελλάδα δεδομένων των νέων χρηματοδοτικών εργαλείων της μετα-πανδημικής εποχής;». Η έρευνα εστιάζει στον ρόλο του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (RRF) και στο πώς αυτό επηρεάζει την τοπική αυτοδιοίκηση ερευνώντας το πώς το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας επηρεάζει τη συμμετοχή της τοπικής αυτοδιοίκησης στα κέντρα λήψης αποφάσεων. Αυτή η έρευνα στοχεύει να αναδείξει τη δυναμική μεταξύ της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, του RRF και του ρόλου της τοπικής αυτοδιοίκησης στη διαμόρφωση των στρατηγικών ανάκαμψης και ανθεκτικότητας στην Ελλάδα.

Το ερευνητικό ερώτημα θα εξετάσει πώς η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, μέσω διαφόρων πολιτικών, κονδυλίων και οδηγιών της ΕΕ, έχει ιστορικά επηρεάσει το διοικητικό τοπίο των κρατών μελών και συγκεκριμένα πώς η Ελλάδα έχει βιώσει αυτόν τον αντίκτυπο. Επίσης, η εστίαση στη σημασία του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας ως σύγχρονου παραδείγματος οικονομικής βοήθειας της ΕΕ θα αναδείξει την αξία της κατανομής του για την Ελλάδα. Σημαντικό κομμάτι του ερευνητικού ερωτήματος λαμβάνει ο ρόλος της τοπικής και περιφερειακής αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα, ειδικότερα στη λήψη αποφάσεων και στην παροχή υπηρεσιών σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Η διερεύνηση και απάντηση του ερευνητικού ερωτήματος θα εξηγήσει τον ρόλο που διαδραμάτισε και συνεχίζει να διαδραματίζει το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας σε αυτές τις δομές λήψης αποφάσεων. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει συζήτηση των πιθανών επιπτώσεων της αυξημένης ή μειωμένης συμμετοχής στη διαμόρφωση σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας. Η έρευνα εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης εντός της ΕΕ και εστιάζει στο πώς οι ευρωπαϊκές διαδικασίες αλληλεπιδρούν και επηρεάζουν τα διαφορετικά επίπεδα διακυβέρνησης

(τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και ευρωπαϊκό) στα κράτη μέλη. Η τοπική και περιφερειακή διακυβέρνηση διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στις δημοκρατίες, καθώς αντιπροσωπεύει έναν κρίσιμο μηχανισμό για τη διασφάλιση ότι οι πολίτες έχουν λόγο στις αποφάσεις που επηρεάζουν την καθημερινή τους ζωή. Η Ευρωπαϊκή Ένωση αναγνωρίζει τη σημασία αυτής της πτυχής για την προώθηση των δημοκρατικών διαδικασιών και αρχών. Αναθέτοντας εξουσίες και αρμοδιότητες στις τοπικές και περιφερειακές αρχές, οι δημοκρατίες μπορούν να διασφαλίσουν ότι οι αποφάσεις λαμβάνονται πιο κοντά στους πολίτες και ανταποκρίνονται περισσότερο στις ανάγκες τους. Αυτό ενισχύει τη συμμετοχική φύση της δημοκρατίας, επιτρέποντας στους ανθρώπους να συμμετέχουν άμεσα στις τοπικές και περιφερειακές διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Η ΕΕ δίνει ουσιαστική έμφαση στην ενίσχυση της τοπικής και περιφερειακής διακυβέρνησης στα κράτη μέλη, υποστηρίζοντας τις αρχές της αποκέντρωσης και της επικουρικότητας ([Ehnert et al., 2018](#)). Αυτές οι αρχές ευθυγραμμίζονται με τις βασικές αρχές της δημοκρατικής διακυβέρνησης, όπου οι αποφάσεις λαμβάνονται στο καταλληλότερο και αποτελεσματικότερο επίπεδο. Μέσω χρηματοδοτικών προγραμμάτων, οδηγιών και υποστήριξης πρακτικών καλής διακυβέρνησης, η ΕΕ ενθαρρύνει ενεργά τα κράτη μέλη της να ενισχύσουν τις δομές τοπικής και περιφερειακής αυτοδιοίκησης, προωθώντας μια πιο ενεργή και συμμετοχική δημοκρατία που ενδυναμώνει τους πολίτες και ενισχύει το αίσθημα ιδιοκτησίας στις πολιτικές διαδικασίες που διαμορφώνουν τις κοινότητές τους ([Corti et al., 2022](#)).

Η διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης επηρεάζει σε βάθος τις δομές της τοπικής αυτοδιοίκησης και διαμορφώνει σημαντικά το πλαίσιο της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης. Η διερεύνηση της περίπλοκης αλληλεπίδρασης μεταξύ της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης και του δυναμικού Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (RRF), βοηθά την καλύτερη κατανόηση του πλαισίου της περιφερειακής και τοπικής αυτοδιοίκησης της Ελλάδας ([Bekker, 2021](#)). Το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, ένα ουσιαστικό μέσο οικονομικής ανάκαμψης που ξεκίνησε από την Ευρωπαϊκή Ένωση, σηματοδοτεί μια κομβική στιγμή στο ευρωπαϊκό εγχείρημα, με στόχο την αναζωογόνηση των οικονομιών που έχουν πληγεί από απρόβλεπτες προκλήσεις, όπως η πανδημία COVID-19. Με την Ελλάδα ως κομβικό σημείο, η παρούσα εργασία εμβαθύνει στις εκτεταμένες επιπτώσεις του Ταμείου στις δομές τοπικής και περιφερειακής αυτοδιοίκησης και στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων.

Το πρόγραμμα NextGeneration EU είναι μια σημαντική πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Ένωσης που εισήχθη ως απάντηση στις οικονομικές προκλήσεις που θέτει η πανδημία COVID-19. Αντιπροσωπεύει ένα προσωρινό μέσο ανάκαμψης που έχει σχεδιαστεί για να υποστηρίξει τα κράτη μέλη της ΕΕ να ξεπεράσουν τις οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες της πανδημίας και να προωθήσουν την Ένωση προς ένα πιο βιώσιμο και ανθεκτικό μέλλον. Το πρόγραμμα προτάθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Μάιο του 2020 και συμφωνήθηκε από τους ηγέτες της ΕΕ ως μέρος του πολυετούς προϋπολογισμού της ΕΕ για την περίοδο 2021-2027. Το NextGeneration διαθέτει ένα σημαντικό χρηματοδοτικό πακέτο, συνολικού ύψους 750 δισεκατομμυρίων ευρώ, για τη στήριξη της ανάκαμψης και της ανθεκτικότητας των κρατών μελών της ΕΕ, το οποίο αποτελείται τόσο από επιχορηγήσεις όσο και από δάνεια. Το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (RRF) είναι ένα κρίσιμο στοιχείο του προγράμματος NextGeneration της ΕΕ. Έχει σχεδιαστεί για να εκταμιεύσει ένα σημαντικό μέρος του πακέτου των 750 δισεκατομμυρίων ευρώ στα κράτη μέλη με τη μορφή επιχορηγήσεων.

Τα κράτη μέλη πρέπει να προετοιμάσουν και να υποβάλουν Εθνικά Σχέδια Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (NRRPs) που περιγράφουν τον τρόπο με τον οποίο σκοπεύουν να χρησιμοποιήσουν τα κεφάλαια RRF για την προώθηση της βιώσιμης και ανθεκτικής ανάπτυξης (Ευρωπαϊκή Επιτροπή). Αυτό το χρηματοδοτικό μέσο επιτρέπει στην ΕΕ να αντλεί συλλογικά κεφάλαια από τις χρηματοπιστωτικές αγορές. Η Ελλάδα, ως κράτος μέλος, σχεδίασε και υπέβαλε το δικό της σχέδιο εθνικής ανάκαμψης με την ονομασία «Ελλάδα 2.0» (Greece 2.0), με στόχο να επωφεληθεί από την ευρωπαϊκή χρηματοδότηση, στοχεύοντας στην μετάβαση σε ένα ψηφιακό, πράσινο και διαφανές σύστημα διακυβέρνησης, αλλά και στην ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας μέσω επενδύσεων ([Malliaropoulos et al., 2021](#)). Το πρόγραμμα της Ελλάδας βρίσκεται σε απόλυτη συμφωνία με τους στόχους και τα πρότυπα της ΕΕ και έχει ήδη λάβει από το 2021 την πρώτη δόση από το Ταμείο, με την επόμενη δόση να αναμένεται μέχρι το τέλος του τρέχοντος έτους 2023 (Ελληνική Κυβέρνηση). Όπως υποστηρίζει και το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας δίνει μία μοναδική ευκαιρία στην Ελλάδα να υλοποιήσει τα προγράμματά της έως το 2026, ενώ δεν επιβαρύνονται τα δημόσια ταμεία και ταυτόχρονα ενεργοποιούνται οι ιδιωτικές επενδύσεις (Υπουργείο Εσωτερικών, 2022). Χαρακτηριστικό παράδειγμα της εφαρμογής του προγράμματος στην Ελλάδα είναι η αναβάθμιση της οικονομικής βαθμίδας στην επενδυτική, τον Οκτώβριο του 2023. Η διερεύνηση των ευρωπαϊκών προγραμμάτων, ιδιαίτερα του RRF και του ‘‘Greece 2.0’’, στο πλαίσιο της ελληνικής τοπικής διακυβέρνησης πρόκειται να πραγματοποιήσει μια

λεπτομερή κατανόηση του αντίκτυπου στις διοικητικές δομές. Συγκρίνοντας επίσημα έγγραφα, εκθέσεις της επιτροπής και δηλώσεις βασικών αξιωματούχων, αυτή η μελέτη στοχεύει να αποσαφηνίσει τις πιθανές αλλαγές στην κατανομή των πόρων, τη διοικητική ικανότητα και τις προκλήσεις που μπορεί να αντιμετωπίσουν οι τοπικές κυβερνήσεις. Τα αναμενόμενα αποτελέσματα περιλαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με την αποτελεσματικότητα της αποκέντρωσης, τον ρόλο της τοπικής ηγεσίας και τις επιπτώσεις στην ανάπτυξη της κοινότητας.

Αυτή η εργασία οργανώνεται σε ξεχωριστές ενότητες, καθεμία από τις οποίες συμβάλλει σε μια ολοκληρωμένη συζήτηση σχετικά με την επιρροή των ευρωπαϊκών προγραμμάτων στην ελληνική τοπική διακυβέρνηση. Μετά από αυτήν την εισαγωγή, η ανασκόπηση της βιβλιογραφίας εμβαθύνει στις υπάρχουσες θεωρίες και απόψεις για την αποκέντρωση και την ευρωπαϊκή χρηματοδότηση. Το επόμενο κεφάλαιο συζητήσης συγκρίνει σχολαστικά τις πηγές, αναλύει τις επιπτώσεις τους για τις τοπικές κυβερνήσεις και διερευνά ευκαιρίες και προκλήσεις. Οι τελικές ενότητες προεκτείνουν τον πιθανό αντίκτυπο στις τοπικές αρχές και σκιαγραφούν ευρύτερες επιπτώσεις για την Ευρωπαϊκή Ένωση και την ελληνική κυβέρνηση. Αυτή η δομημένη προσέγγιση εξασφαλίζει μια ενδελεχή εξέταση του θέματος, παρέχοντας μια ολιστική άποψη για τους αναγνώστες.

Κεφάλαιο 2 - Θεωρητική Θεμελίωση / Βιβλιογραφική Ανασκόπηση

Πολυεπίπεδη διακυβέρνηση και Ε.Ε

Η πολυεπίπεδη διακυβέρνηση είναι μια έννοια και προσέγγιση στην πολιτική επιστήμη και τη δημόσια διοίκηση που χαρακτηρίζει τον τρόπο με τον οποίο λαμβάνονται και εφαρμόζονται αποφάσεις και πολιτικές σε πολύπλοκα, πολυεπίπεδα συστήματα διακυβέρνησης, όπως αυτά που συναντώνται σε ομοσπονδιακές ή αποκεντρωμένες χώρες και στο πλαίσιο των υπερεθνικών οργανώσεων όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση. Η πολυεπίπεδη διακυβέρνηση αναγνωρίζει ότι οι κυβερνητικές δομές δεν περιορίζονται σε ένα μόνο επίπεδο, όπως η εθνική κυβέρνηση, αλλά περιλαμβάνουν ένα δίκτυο κυβερνητικών αρχών σε διάφορα επίπεδα, συμπεριλαμβανομένων τοπικών, περιφερειακών, εθνικών, ακόμη και διεθνών ή υπερεθνικών φορέων ([Ciasullo et al., 2020](#)). Αναγνωρίζει επίσης ότι οι ευθύνες

και η λήψη αποφάσεων μοιράζονται συχνά σε διαφορετικά επίπεδα διακυβέρνησης. Ορισμένοι τομείς πολιτικής, λειτουργίες ή υπηρεσίες μπορεί να αντιμετωπίζονται καλύτερα σε τοπικό ή περιφερειακό επίπεδο, ενώ άλλοι απαιτούν εθνικό ή υπερεθνικό συντονισμό ([Psycharis, 2006](#)). Συχνά ευθυγραμμίζεται με τις αρχές της αποκέντρωσης και της επικουρικότητας. Η αποκέντρωση συνεπάγεται την ανάθεση εξουσίας σε κατώτερα επίπεδα διακυβέρνησης, ενώ η επικουρικότητα υπαγορεύει ότι οι αποφάσεις πρέπει να λαμβάνονται στο χαμηλότερο αποτελεσματικό επίπεδο, λαμβάνοντας υπόψη την αρχή της εγγύτητας με τους πολίτες ([Επιτροπή των Περιφερειών, 1999](#)). Η συνεργασία μεταξύ των διαφόρων φορέων είναι απαραίτητη σε αυτό το σύστημα. Αυτές οι οντότητες συνεργάζονται για να αντιμετωπίσουν κοινές προκλήσεις, να ευθυγραμμίσουν τις πολιτικές τους και να συγκεντρώσουν πόρους για την επίτευξη κοινών στόχων. Οι αποφάσεις σε ένα επίπεδο μπορεί να έχουν επιπτώσεις σε άλλα επίπεδα. Αυτή η διασύνδεση σημαίνει ότι η συντονισμένη διακυβέρνηση είναι απαραίτητη για τη διαχείριση και την αποτελεσματική αντιμετώπιση αυτών των αλληλεξαρτήσεων. Η πολυεπίπεδη διακυβέρνηση συχνά περιλαμβάνει μηχανισμούς για τη συμμετοχή μη κυβερνητικών παραγόντων, συμπεριλαμβανομένων των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, των επιχειρήσεων και των τοπικών κοινοτήτων, στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Στόχος του είναι να εμπλέξει ένα ευρύ φάσμα ενδιαφερομένων στη διαμόρφωση πολιτικών. Ωστόσο, αν και ο γενικός στόχος είναι αυτός, δεν επιτυγχάνεται πάντα. Η ενσωμάτωση μεγαλύτερου μέρους της κοινωνίας στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων επηρεάζονται από διάφορους παράγοντες, τόσο υποκειμενικούς, που προέρχονται από τις προσωπικές φιλοδοξίες τόσο των πολιτών όσο και των εκλεγμένων, όσο και από αντικειμενικούς, όπως τα επίπεδα μόρφωσης, τα ποσοστά ηλικίας, ανεργίας κ.ά. Η πολυεπίπεδη διακυβέρνηση είναι ιδιαίτερα σημαντική σε ομοσπονδιακές χώρες όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Γερμανία, όπου η εξουσία κατανέμεται μεταξύ της κεντρικής κυβέρνησης και μεμονωμένων πολιτειών ή περιφερειών ([Charbit, 2011](#)). Είναι επίσης ζωτικής σημασίας για την Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία περιλαμβάνει συνεργασία και συντονισμό μεταξύ των εθνικών κυβερνήσεων, των περιφερειακών αρχών και των υπερεθνικών ιδρυμάτων για τη διαχείριση μιας σειράς τομέων πολιτικής.

Όσον αφορά το πλαίσιο της ΕΕ, η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση συχνά περιλαμβάνει την εναρμόνιση των νόμων και των κανονισμών μεταξύ των κρατών μελών σε ό,τι αφορά την τοπική αυτοδιοίκηση. Αυτή η εναρμόνιση μπορεί να επηρεάσει τις τοπικές κυβερνήσεις απαιτώντας αλλαγές στους τοπικούς νόμους και διαδικασίες προκειμένου να ευθυγραμμιστούν με τις οδηγίες της ΕΕ. Για παράδειγμα, τα περιβαλλοντικά πρότυπα, η

προστασία των καταναλωτών και οι κανονισμοί προμηθειών ενδέχεται να απαιτούν από τις τοπικές κυβερνήσεις να προσαρμόσουν τις πολιτικές τους ώστε να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της ΕΕ ([Börzel and Heard-Lauréote, 2009](#)). Η αρχή της επικουρικότητας, κεντρικής σημασίας για τη διαδικασία λήψης αποφάσεων της ΕΕ, υπαγορεύει ότι οι αποφάσεις πρέπει να λαμβάνονται στο καταλληλότερο επίπεδο, λαμβάνοντας υπόψη την αρχή της εγγύτητας με τους πολίτες ([Archmann et al., 2011](#)). Επιπρόσθετα η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση επιφέρει σημαντική εισροή χρηματοδότησης και πόρων προς τις τοπικές κυβερνήσεις. Τα διαρθρωτικά ταμεία και τα ταμεία συνοχής, καθώς και ειδικά προγράμματα της ΕΕ, όπως το NextGenerationEU παρέχουν οικονομική υποστήριξη για έργα τοπικής ανάπτυξης. Αυτή η χρηματοδότηση μπορεί να επιτρέψει στις τοπικές κυβερνήσεις να επενδύσουν σε υποδομές, οικονομική ανάπτυξη και άλλες τοπικές πρωτοβουλίες, ευθυγραμμίζοντάς τις με τους στόχους και τις προτεραιότητες της ΕΕ. Η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση προωθεί τη συμμετοχική δημοκρατία, ενθαρρύνοντας τις τοπικές κυβερνήσεις να εμπλέκουν τους πολίτες στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Αυτό μπορεί να λάβει τη μορφή δημόσιων διαβουλεύσεων, τοπικών δημοψηφισμάτων ή μηχανισμών για τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών.

Οι τοπικές κυβερνήσεις, όντας το πλησιέστερο επίπεδο διακυβέρνησης στο λαό, ενσωματώνουν αυτήν την αρχή. Είναι σε ιδανική θέση για να λαμβάνουν αποφάσεις που επηρεάζουν άμεσα τις τοπικές κοινωνίες, διασφαλίζοντας ότι οι πολιτικές είναι προσαρμοσμένες στις τοπικές ανάγκες. Η ΕΕ συχνά σχεδιάζει προγράμματα και πρωτοβουλίες που στοχεύουν ειδικά τις τοπικές κυβερνήσεις. Αυτά τα προγράμματα υποστηρίζουν τη δημιουργία ικανοτήτων τοπικής διακυβέρνησης, τη βιώσιμη ανάπτυξη και την εφαρμογή περιφερειακής πολιτικής ([Klobučnik and Bačík, 2016](#)). Με την ενεργό συμμετοχή σε αυτά τα προγράμματα, οι τοπικές κυβερνήσεις ενισχύουν το ρόλο τους στο ευρύτερο πολυεπίπεδο πλαίσιο διακυβέρνησης. Ουσιαστικά, η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση αναδεικνύει τη σημασία της τοπικής αυτοδιοίκησης στο πλαίσιο της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης. Οι τοπικές κυβερνήσεις γίνονται βασικοί εταίροι στην προσπάθεια της ΕΕ να προωθήσει οικονομικούς, κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς στόχους. Λειτουργούν ως ενδιάμεσοι μεταξύ των πολιτικών της ΕΕ και της τοπικής πραγματικότητας, διευκολύνοντας την αποτελεσματική υλοποίηση των στόχων, διασφαλίζοντας παράλληλα τη δημοκρατική εκπροσώπηση και τη λογοδοσία σε τοπικό επίπεδο ([Επιτροπή των Περιφερειών, 1999](#)). Όπως προαναφέρθηκε, οι στόχοι της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης δεν είναι πάντα επιτεύξιμοι, και αυτό ισχύει και στο πλαίσιο της ΕΕ. Ειδικότερα, σημαντικό πρόβλημα καθιστά το γεγονός πως μεγάλο μέρος του κέντρου λήψης

αποφάσεων στην Ένωση δεν προέρχεται από εκλεγμένους από τη βάση της κοινωνίας ανθρώπους. Επίσης, αν και γίνεται προσπάθεια με διαφημιστικές καμπάνιες και ενημερώσεις να γνωστοποιούνται στους Ευρωπαίους πολίτες τα προγράμματα και οι αποφάσεις, η δομή και οι γραφειοκρατικές διαδικασίες της ΕΕ, κάνουν πολύ δύσκολη την επίτευξη αυτού του στόχου. Είναι πιθανό, η πλειοψηφία των πολιτών στα πιο τοπικά επίπεδα, να μην έχουν επίγνωση των προγραμμάτων που είναι διαθέσιμα σε αυτούς. Σε αυτό παίζει σημαντικό ρόλο η συνεργασία της ΕΕ με την τοπική αυτοδιοίκηση στα κράτη μέλη, ενθαρρύνοντας την να λειτουργεί με μεγαλύτερη διαφάνεια και μεγαλύτερη συμμετοχή των πολιτών.

Τοπική Αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα και ο ρόλος της Ε.Ε

Η τοπική και περιφερειακή αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα είναι δομημένη σύμφωνα με τις αρχές της αποκέντρωσης και της επικουρικότητας, οι οποίες είναι σύμφωνες με τα πρότυπα της Ε.Ε. Αν και δεν ήταν πάντοτε έτσι η δομή της αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα, η ένταξη της χώρας στην ΕΕ, έδωσε μεγαλύτερη ώθηση στην προσαρμογή στα ευρωπαϊκά πρότυπα, αφήνοντας πίσω δεκαετίες κατά τις οποίες η διακυβέρνηση ήταν συγκεντρωτική ([Μοσχοβίδης, 2022](#)). Αν και υπάρχουν ακόμη δυσκολίες όσον αφορά την διαφάνεια και την εξάρτηση των τοπικών και περιφερειακών διοικήσεων από την κεντρική διοίκηση και τα κυβερνώντα κόμματα, έχουν γίνει σημαντικά βήματα προς την βελτίωση των διαδικασιών σε όλα τα επίπεδα, ειδικότερα μετά την ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ και τη σύσταση της Ένωσης στις ελληνικές αρχές το 1986. Σε τοπικό επίπεδο η Ελλάδα χωρίζεται σε δήμους. Οι δήμοι λειτουργούν ως βασικές μονάδες της τοπικής αυτοδιοίκησης και έχουν τα δικά τους εκλεγμένα τοπικά συμβούλια και δήμαρχους. Κάθε δήμος είναι υπεύθυνος για μια σειρά από τοπικές υπηρεσίες και υποδομές, οι οποίοι περιλαμβάνουν δομές όπως η εκπαίδευση, ο πολιτισμός, οι μεταφορές και η δημόσια τάξη ([Torres and Mosler, 2015](#)). Η τοπική αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα έχει υποβληθεί σε μεταρρυθμίσεις για να ευθυγραμμιστεί με τις οδηγίες της ΕΕ, ιδίως όσον αφορά την αποκέντρωση και τη δημιουργία διοικητικών ικανοτήτων. Η Ελλάδα διαιρείται επίσης σε διοικητικές περιφέρειες, καθεμία με επικεφαλής έναν περιφερειάρχη. Έχουν δημιουργηθεί περιφερειακοί φορείς αυτοδιοίκησης για την επίβλεψη της περιφερειακής ανάπτυξης και προγραμματισμού, καθώς και για τον συντονισμό των δράσεων των δήμων εντός των αντίστοιχων περιφερειών τους. Οι σημαντικές αλλαγές στη διοικητική δομή της τοπικής αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα, με τη θέσπιση της Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων καθώς και των Περιφερειών, υλοποιήθηκαν κυρίως στα πλαίσια της περιόδου προετοιμασίας και

ένταξης της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η διαδικασία αυτή ενισχύθηκε και επιταχύνθηκε κατά τη δεκαετία του '90. Συγκεκριμένα, η θέσπιση των Περιφερειών έλαβε χώρα με την εφαρμογή του νόμου 2539/1997, που ολοκληρώθηκε με τον διορισμό των πρώτων Περιφερειάρχων το 2000. Αυτό σηματοδότησε τη δημιουργία μιας νέας επιπέδου τοπικής αυτοδιοίκησης, ενός ενδιάμεσου οργανισμού μεταξύ των κεντρικών και τοπικών αρχών, προκειμένου να διασφαλιστεί η αποτελεσματική υλοποίηση των περιφερειακών πολιτικών. Όσον αφορά την Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων, η δημιουργία αυτής της νέας δομής πραγματοποιήθηκε με την έγκριση του νόμου 3463/2006. Αυτός ο νόμος ενοποίησε τους δήμους και τις κοινότητες σε μία νέα διοικητική μονάδα, την Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων, που αντικατέστησε τις προηγούμενες δομές και αποσκοπούσε στη βελτίωση της διοικητικής αποτελεσματικότητας και της παροχής υπηρεσιών στους πολίτες. Αυτές οι αλλαγές πραγματοποιήθηκαν με σκοπό την προσαρμογή του ελληνικού διοικητικού συστήματος στα πρότυπα και τις απαιτήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενισχύοντας ταυτόχρονα τη δυνατότητα της τοπικής αυτοδιοίκησης να συμβάλλει αποτελεσματικά στην υλοποίηση των ευρωπαϊκών προγραμμάτων και πολιτικών (Οικονομου, 2016).

Αν και στην Ελλάδα έχει εφαρμοστεί το πρότυπο της ΕΕ, για την πολυεπίπεδη διακυβέρνηση Τύπου II, υπάρχουν ακόμα παραδοσιακές πρακτικές «βαθιά ριζωμένες» στην ελληνική πολιτική κουλτούρα (Ανδρέου (2010)). Αυτές οι «παραδοσιακές πρακτικές» ορίζονται ως οι βαθιά ενσωματωμένες πολιτικές παραδόσεις και κουλτούρα του συγκεντρωτισμού, της πλειοψηφίας και του κρατισμού. Οι πρακτικές αυτές είναι παρούσες στο ιστορικό πρότυπο ανάπτυξης της σύγχρονης Ελλάδας και είναι υπάρχουσες ακόμα και σήμερα στο πολιτικό σύστημα της χώρας. Σύμφωνα με το άρθρο, ο αντίκτυπος του εξευρωπαϊσμού στις παραδοσιακές πρακτικές στην Ελλάδα ήταν η εμφάνιση ενός «συμπλέγματος εξευρωπαϊσμού» μέσα σε μια «θάλασσα» παραδοσιακών θεσμών και πρακτικών. Αυτό σημαίνει ότι ενώ έχουν σημειωθεί ορισμένες βελτιώσεις πολιτικής και ο πολλαπλασιασμός νέων πρακτικών σε ορισμένους τομείς, η συνολική εικόνα εξακολουθεί να είναι μια βαθιά ριζωμένη παραδοσιακή πρακτική. Υπό αυτή την έννοια η εμφάνιση της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης Τύπου II στην Ελλάδα οδήγησε στη δημιουργία μιας ημιαυτόνομης «παράλληλης διοίκησης» που συμβάλλει στον εξευρωπαϊσμό ορισμένων τομέων πολιτικής. Ωστόσο, ο αντίκτυπος του εξευρωπαϊσμού στις παραδοσιακές πρακτικές στην Ελλάδα είναι ακόμη περιορισμένος και υπάρχει ακόμη πολύς δρόμος για να αντικατασταθούν πλήρως οι παραδοσιακές πρακτικές από τις ευρωπαϊκές πρακτικές. Η πολυεπίπεδη διακυβέρνηση Τύπου II είναι μια κυβερνητική ρύθμιση στην οποία η δικαιοδοσία της αρχής είναι συγκεκριμένη για κάθε έργο και οι δικαιοδοσίες λειτουργούν

σε πολλά επίπεδα και μπορεί να αλληλοκαλύπτονται. Σε αυτό το είδος διακυβέρνησης, υπάρχει πολλαπλασιασμός νέων παραγόντων και θεσμών, συμπεριλαμβανομένων των μη κρατικών φορέων, και μεγαλύτερη έμφαση στον συντονισμό των πολιτικών και τη συνεργασία σε διάφορα επίπεδα διακυβέρνησης. Η πολυεπίπεδη διακυβέρνηση τύπου II χαρακτηρίζεται από μια πιο αποκεντρωμένη και δικτυωμένη προσέγγιση της διακυβέρνησης, με μεγαλύτερη έμφαση στον πειραματισμό.

Ορισμένες περιφέρειες και δήμοι ενδέχεται να μην έχουν την απαραίτητη διοικητική ικανότητα, εμπειρία και γνώση για την αποτελεσματική διαχείριση των αρμοδιοτήτων που τους ανατίθενται. Αυτό το χάσμα μπορεί να εμποδίσει την αποτελεσματική παροχή τοπικών και περιφερειακών υπηρεσιών. Ορισμένες περιφέρειες είναι πιο ευημερούσες από άλλες, και αυτό μπορεί να επηρεάσει την ικανότητα των λιγότερο εύπορων περιοχών να παρέχουν βασικές υπηρεσίες και υποδομές ([Psycharis, Zoi and Iliopoulou, 2016](#)). Η Ελλάδα, όπως και άλλες χώρες, βιώνει οικονομικές ανισότητες μεταξύ διαφορετικών περιοχών γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε μεγάλες διαφορές ως προς την απορρόφηση κονδυλίων και την παροχή υπηρεσιών.

Η διασφάλιση της διαφάνειας και της λογοδοσίας στην τοπική και περιφερειακή διοίκηση είναι μια διαρκής πρόκληση. Ζητήματα που σχετίζονται με τη διαφθορά, τον νεποτισμό και την κακοδιαχείριση ενδέχεται να επηρεάσουν τη λειτουργία των φορέων τοπικής και περιφερειακής αυτοδιοίκησης. Η δίκαιη κατανομή των πόρων, τόσο από την κεντρική κυβέρνηση όσο και από τα κονδύλια της ΕΕ, μπορεί να αποτελέσει σημείο διαμάχης. Η διασφάλιση ότι όλες οι περιφέρειες λαμβάνουν την απαραίτητη οικονομική υποστήριξη για την ανάπτυξη είναι μια διαρκής πρόκληση. Για παράδειγμα, περιφέρειες που έχουν υπό την αρμοδιότητά τους νησιά, ενδέχεται να λαμβάνουν αυξημένα μερίδια, λόγω του τουρισμού, στον οποίο βασίζεται κατά πλειοψηφία η οικονομία της χώρας μας.

Επίσης, ο αποτελεσματικός συντονισμός και η συνεργασία μεταξύ τοπικών, περιφερειακών και εθνικών αρχών μπορεί να αποτελέσει πρόκληση. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό κατά την εφαρμογή πολιτικών και έργων που έχουν επιπτώσεις σε πολλαπλά επίπεδα διακυβέρνησης. Υπάρχουν πολλά παραδείγματα όπου έργα απαραίτητα για την καθημερινή ζωή των πολιτών έχουν καθυστερήσει, καθώς διαφορετικοί δήμοι, ή περιφέρειες, ή ακόμα και υπουργεία δεν έχουν καταφέρει να συνεργαστούν αποτελεσματικά ώστε να φέρουν σε πέρας το εκάστοτε έργο. Η Ελλάδα, όπως όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, πρέπει να εργάζεται συνεχώς για να διασφαλίζει ότι οι δομές τοπικής

και περιφερειακής αυτοδιοίκησής της είναι σύμφωνες με τα πρότυπα και τις οδηγίες της ΕΕ. Αυτό περιλαμβάνει την τήρηση των αρχών της ΕΕ για την επικουρικότητα και την αποκέντρωση. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το νέο σύστημα που σχεδιάζει το υπουργείο Εσωτερικών της Ελλάδας, από τα μέσα του 2022, το οποίο θα αφορά την πολυεπίπεδη διακυβέρνηση στο πλαίσιο της τοπικής και περιφερειακής αυτοδιοίκησης. *«Το νομοσχέδιο είναι μία φιλόδοξη προσπάθεια της Κυβέρνησης να επιλύσει το σύνθετο και πολύπλοκο ζήτημα της κατανομής και της ανακατανομής αρμοδιοτήτων στα τρία επίπεδα διοικήσεως (Κεντρική Διοίκηση, Αποκεντρωμένες Διοικήσεις, Περιφερειακή Τοπική Αυτοδιοίκηση) μέσω της δημιουργίας, για πρώτη φορά από ιδρύσεως του ελληνικού Κράτους, ενός μηχανισμού ο οποίος θα ξεδιαλύνει ποιος κάνει τί»*, αναφέρει χαρακτηριστικά η ανακοίνωση του υπουργείου Εσωτερικών, τον Νοέμβριο του 2022. Επομένως, η Ελλάδα αναγνωρίζει τα προβλήματα που αντιμετωπίζει στην διαχείριση της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης. Επίσης, αναγνωρίζει την ευκαιρία που της παρέχεται από την ΕΕ, καθώς το νέο σχέδιο χρηματοδοτείται από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Ένωσης, ενώ θα υλοποιηθεί σε τέσσερις φάσεις.

Προγράμματα ΕΣΠΑ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, μέσω της παροχής χρηματοδοτικής στήριξης και της διαμόρφωσης πολιτικών, έχει διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στον τομέα της τοπικής αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα. Στο πλαίσιο της προσπάθειας για την σωστή χρήση των χρηματοδοτικών πόρων, η ΕΕ έχει προωθήσει προγράμματα που στοχεύουν στην ενίσχυση των διοικητικών ικανοτήτων, τη βελτίωση της διακυβέρνησης, και την προώθηση της συμμετοχικής διακυβέρνησης. Η ευρωπαϊκή προοπτική ενθαρρύνει τις τοπικές αρχές να αντιμετωπίσουν προκλήσεις με διαφορετικό τρόπο, ενισχύοντας παράλληλα τη σχέση μεταξύ τους και τη σχέση τους με τους πολίτες. Το Ειδικό Πρόγραμμα Στήριξης της Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) αποτελεί ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα των ευρωπαϊκών δράσεων που επικεντρώνεται στην περιφερειακή ανάπτυξη και έχει σημαντικές επιπτώσεις στην τοπική αυτοδιοίκηση (Bache et.al, 2011). Μέσω του ΕΣΠΑ, η Ελλάδα λαμβάνει σημαντικά κεφάλαια που στοχεύουν σε ποικίλους τομείς, συμπεριλαμβανομένων της ψηφιακής μετάβασης, της βιώσιμης ανάπτυξης και της ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας. Μέσω συγκεκριμένων προγραμμάτων και έργων, το ΕΣΠΑ επιδιώκει να ενισχύσει τις ικανότητες των τοπικών αρχών, προωθώντας παράλληλα τη συνεργασία και την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών μεταξύ διαφορετικών περιοχών.

Με αυτόν τον τρόπο, τα προγράμματα του ΕΣΠΑ δεν περιορίζονται στη χορήγηση χρηματοδοτικής στήριξης αλλά προάγουν μια ενεργή συμμετοχή της τοπικής αυτοδιοίκησης σε έργα και πρωτοβουλίες που συνδέονται με τις προτεραιότητες της ΕΕ. Συνεπώς, η συνεισφορά των προγραμμάτων του ΕΣΠΑ στην τοπική αυτοδιοίκηση δεν είναι μόνον οικονομική, αλλά επιδιώκει επίσης να ενισχύσει τη δυνατότητά της να αντιμετωπίζει τις σύγχρονες προκλήσεις με αποτελεσματικό και βιώσιμο τρόπο. Ένα από τα προγράμματα του ΕΣΠΑ που έχει επηρεάσει θετικά τις τοπικές αρχές είναι αυτό που σχετίζεται με την ψηφιακή μετάβαση. Μέσω αυτού του προγράμματος, οι τοπικές αρχές λαμβάνουν χρηματοδοτική στήριξη για την υλοποίηση έργων που επιταχύνουν την ψηφιακή τους μεταμόρφωση. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει την αναβάθμιση των υποδομών των τοπικών αρχών, την εκπαίδευση του προσωπικού σε ψηφιακές τεχνολογίες, και την ανάπτυξη ψηφιακών υπηρεσιών για τους πολίτες. Αυτή η προσέγγιση ενισχύει την ικανότητα των τοπικών αρχών να αντιμετωπίζουν τις σύγχρονες απαιτήσεις και να παρέχουν καλύτερες υπηρεσίες στην τοπική κοινότητα.

Κεφάλαιο 3 - Μεθοδολογία Έρευνας

Στην παρούσα ενότητα, περιγράφουμε τη μεθοδολογία που θα ακολουθήσουμε για τη μελέτη του ρόλου του Ταμείου Ανάκαμψης στην τοπική αυτοδιοίκηση της Ελλάδας.

3.1 Επιλογή Περίπτωσης

Η επιλογή να ερευνήσουμε την επίδραση του Ταμείου Ανάκαμψης στην τοπική αυτοδιοίκηση της Ελλάδας περιλαμβάνει μια σειρά στοιχείων που πρέπει να ληφθούν υπόψη για να αντιληφθούμε τη συνολική εικόνα. Αναλύεται εις βάθος τον λόγο για την επιλογή της Ελλάδας, δίνοντας έμφαση στην πολυπλοκότητα της περίπτωσης, τη σχέση της χώρας με την ΕΕ και τη συγκεκριμένη οικονομική και πολιτική της κατάσταση. Η επιλογή αυτή βασίζεται στη σημαντική χρηματοδοτική ενίσχυση που λαμβάνει η χώρα από το Ταμείο Ανάκαμψης, καθιστώντας την ένα ενδιαφέρον πεδίο για την παρατήρηση των επιπτώσεων στην τοπική διακυβέρνηση. Η υψηλή χρηματοδότηση προσφέρει μια μοναδική ευκαιρία να μελετήσουμε αλλαγές που ενδέχεται να συμβούν σε σύγκριση με άλλες χώρες που λαμβάνουν λιγότερα κεφάλαια.

3.2 Υλικό και Δεδομένα

Περαιτέρω, προσδιορίζουμε συγκεκριμένα είδη εγγράφων που θα χρησιμοποιηθούν ως δεδομένα για την ανάλυση. Ανάμεσα σε αυτά περιλαμβάνονται επίσημα έγγραφα, όπως οι οδηγίες της ΕΕ για την εφαρμογή του Ταμείου Ανάκαμψης στα κράτη μέλη, ανακοινώσεις της Ελληνικής Κυβέρνησης σχετικά με τα έργα που θα χρηματοδοτηθούν, και νομοθετικά κείμενα που διέπουν τη χρήση των κονδυλίων σε τοπικό επίπεδο. Για παράδειγμα, η ανάλυση θα επικεντρωθεί στο περιεχόμενο της ανακοίνωσης της ΕΕ για τα εθνικά προγράμματα ανάκαμψης, ενώ θα εξεταστούν ειδικά έγγραφα που αναφέρονται στις ειδικές ρυθμίσεις για τον τρόπο εφαρμογής των κονδυλίων στο εσωτερικό της Ελλάδας. Θα χρησιμοποιηθούν επίσης δεδομένα που προέρχονται από το δημόσιο λόγο πολιτικών της κεντρικής διοίκησης αλλά και της αυτοδιοίκησης, ενώ θα γίνει χρήση και δευτερογενών πηγών.

3.3 Ανάλυση Δεδομένων

Στο πλαίσιο της ανάλυσης δεδομένων, θα υιοθετήσουμε τη μέθοδο της Ποιοτικής Ανάλυσης Περιεχομένου (Qualitative Content Analysis). Στην έρευνά μας, η ανάλυση περιεχομένου θα χρησιμεύσει ως το κύριο μεθοδολογικό εργαλείο για την εξαγωγή και ερμηνεία πληροφοριών από επίσημα έγγραφα, ανακοινώσεις και συνεντεύξεις που σχετίζονται με τον αντίκτυπο του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην τοπική διακυβέρνηση στην Ελλάδα. Αυτή η μέθοδος επιτρέπει τη συστηματική εξαγωγή υποκείμενων κατηγοριών και θεμάτων από το κείμενο, προσφέροντας πλούσια και λεπτομερή κατανόηση. Οι πηγές θα διαπεραστούν με προσοχή για να αναγνωριστούν λέξεις-κλειδιά, στοιχεία σημασιολογικής σημασίας, και προτεραιότητες που σχετίζονται με την τοπική αυτοδιοίκηση. Θα επικεντρωθούμε στην ανίχνευση προθέσεων και προοπτικών που προκύπτουν από τα επίσημα έγγραφα.

3.4 Πλεονεκτήματα και Αδυναμίες της Μεθοδολογίας

Η ενότητα αυτή αποσκοπεί στο να επισημάνει τόσο τα θετικά όσο και τα αρνητικά χαρακτηριστικά της μεθοδολογίας που επιλέξαμε, διασφαλίζοντας τη διαφάνεια και την αξιοπιστία της έρευνας. Ενδεχομένως, η ανάλυση περιεχομένου να αντιμετωπίζει ορισμένες προκλήσεις. Αν και παρέχει βαθιά κατανόηση, υπάρχουν θετικά και αρνητικά στοιχεία που πρέπει να ληφθούν υπόψη.

Τα πλεονεκτήματα της ποιοτικής ανάλυσης περιλαμβάνουν την εμβάθυνση στην κατανόηση του περιεχομένου, τη δυνατότητα ανίχνευσης ποικίλων προοπτικών, και τη διατήρηση του πλούτου του πολιτισμικού πλαισίου. Η ανάλυση επιτρέπει την ανίχνευση συνδέσεων μεταξύ διαφορετικών εγγράφων και την ανάδειξη σημαντικών θεμάτων που μπορεί να προκύψουν από την πολυπλοκότητα του Ταμείου. Επίσης, η ερμηνεία δεν είναι περιορισμένη σε προκαθορισμένες κατηγορίες, προσφέροντας ευελιξία στην ανάλυση των προοπτικών.

Ωστόσο, η συγκεκριμένη μεθοδολογία αντιμετωπίζει προκλήσεις, όπως τον κίνδυνο υποκειμενικής ερμηνείας και τον περιορισμένο βαθμό γενίκευσης των αποτελεσμάτων. Η ερμηνεία των δεδομένων μπορεί να επηρεαστεί από την υποκειμενικότητα του ερευνητή, ενδέχεται να οδηγήσει σε διαφορετικές ερμηνείες. Τα συμπεράσματα που προκύπτουν μπορεί να έχουν περιορισμένη εφαρμοσιμότητα σε άλλα κοινωνικά πλαίσια και χρονικές περιόδους. Επιπλέον, η αξιοποίηση των αποτελεσμάτων μπορεί να αποδειχθεί δύσκολη, καθώς απαιτεί προσεκτική διαχείριση των πολλαπλών ερμηνειών. Αυτά τα στοιχεία προσθέτουν περαιτέρω πολυπλοκότητα και πληρότητα στην κατανόηση των πλεονεκτημάτων και περιορισμών της ποιοτικής ανάλυσης περιεχομένου στο πλαίσιο της ερευνητικής προσέγγισης.

3.5 Θεωρία Ποιοτικής Ανάλυσης Περιεχομένου

Η ποιοτική ανάλυση περιεχομένου (QCA) ακολουθεί μια επαγωγική προσέγγιση, επιτρέποντας σε μοτίβα και θέματα να προκύπτουν οργανικά από τα δεδομένα αντί να είναι προκαθορισμένα. Αυτό είναι ιδιαίτερα πολύτιμο για τη διερεύνηση πολύπλοκων και δυναμικών θεμάτων, όπως η επιρροή του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας στην τοπική αυτοδιοίκηση. Βασικό χαρακτηριστικό της ποιοτικής ανάλυσης περιεχομένου είναι μια τυπική κωδικοποίηση θεματικών, οι οποίες κατηγοριοποιούνται για να εξαχθούν συνολικά συμπεράσματα και να γίνουν συγκρίσεις που χρησιμεύουν στην έρευνα. Αυτή η κωδικοποίηση, ουσιαστικά, επιτρέπει στην έρευνα να δημιουργήσει μοτίβα και να επισημάνει συγκεκριμένα τμήματα εγγράφων, τα οποία σχετίζονται με τα ερευνητικά ερωτήματα.

Επίσης, η ποιοτική ανάλυση περιεχομένου δίνει έμφαση στην κατανόηση του πλαισίου στο οποίο παράγονται τα δεδομένα. Αυτό περιλαμβάνει την εξέταση του κοινωνικοπολιτικού περιβάλλοντος, των ιστορικών παραγόντων και των ειδικών

συνθηκών που περιβάλλουν την εφαρμογή του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας στην Ελλάδα. Στη συγκεκριμένη μελέτη, η ποιοτική ανάλυση περιεχομένου θα συμβάλλει καθοριστικά στην αποκάλυψη διαφοροποιημένων γνώσεων σχετικά με τις αντιλήψεις, τις στάσεις και τις απαντήσεις των φορέων τοπικής διακυβέρνησης στην Ελλάδα στο Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Αναλύοντας συστηματικά επίσημα έγγραφα, κυβερνητικές εκθέσεις και δηλώσεις από τις τοπικές αρχές, στοχεύει στον εντοπισμό επαναλαμβανόμενων προτύπων, προκλήσεων και ευκαιριών που σχετίζονται με τον αντίκτυπο του Ταμείου.

Κεφάλαιο 4 - Παρουσίαση δεδομένων /Αποτελέσματα

4.1 Το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και το πρόγραμμα «Ελλάδα 2.0»

Το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Ε.Ε (RRF), μέρος του προγράμματος NextGenerationEU, έχει αναδειχθεί ως κρίσιμο εργαλείο για την αντιμετώπιση των πολύπλευρων προκλήσεων που έφερε η πανδημία COVID-19 και την προώθηση της μακροπρόθεσμης οικονομικής ανάκαμψης (Next Generation EU). Καθώς η Ελλάδα εξέρχεται μόλις από μία περίοδο πρωτοφανούς κρίσης και βρίσκεται στην φάση εξεύρεσης νέων ευκαιριών, το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας αντιπροσωπεύει μία «ελπίδα», για μετασχηματιστικές αλλαγές και ανθεκτικότητα στην οικονομία και την κοινωνία της χώρας. Στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού προγράμματος, κάθε κράτος - μέλος της Ένωσης, όφειλε να αναπτύξει το δικό του Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης (NRRP). Στην Ελλάδα, η νέα αυτή εθνική στρατηγική ονομάστηκε «Ελλάδα 2.0» (Greece 2.0), προμηνύοντας τη μετάβαση σε μια νέα εποχή για τη χώρα. Η Ελλάδα έχει αντιμετωπίσει οικονομικές κρίσεις, που χαρακτηρίζονται από υψηλό δημόσιο χρέος, δημοσιονομικά ελλείμματα και χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης. Η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2008, σε συνδυασμό με διαρθρωτικές αδυναμίες στην ελληνική οικονομία και διακυβέρνηση, οδήγησε σε σοβαρές οικονομικές προκλήσεις. Η Ελλάδα τελικά υποβλήθηκε σε πολλαπλά προγράμματα οικονομικής βοήθειας και μέτρα λιτότητας. Καθώς η πανδημία σάρωσε όλο τον κόσμο, η Ελλάδα, όπως πολλά κράτη μέλη της ΕΕ, αντιμετώπισε την υγειονομική και οικονομική κρίση. Η πανδημία αποκάλυψε τα τρωτά σημεία της ελληνικής οικονομίας, αποκαλύπτοντας την ανάγκη για ισχυρούς μηχανισμούς

ανάκαμψης ([Dimopoulos, 2021](#)). Το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας αντιπροσωπεύει μια οικονομική σανίδα σωτηρίας για την Ελλάδα, εισφέροντας σημαντικά κεφάλαια στις προσπάθειες οικονομικής ανάκαμψης της χώρας. Το κονδύλι της Ελλάδας ανέρχεται σε περίπου 32 δισεκατομμύρια ευρώ σε επιχορηγήσεις και δάνεια, καθιστώντας την έναν από τους σημαντικούς δικαιούχους αυτού του μέσου της ΕΕ ([Ραψωματιώτης, 2021](#)). Η κατανομή περιλαμβάνει 18,18 δισ. ευρώ σε επιχορηγήσεις και 13,4 δισ. ευρώ σε δάνεια, που αποτελούν ένα σημαντικό μέρος των προσπαθειών της Ελλάδας να ενισχύσει την οικονομία της και να προετοιμαστεί για τη μετά την πανδημία εποχή (Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, 2020). Οι επιχορηγήσεις που προσφέρει το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας στοχεύουν στην τόνωση της οικονομικής ανάκαμψης, εστιάζοντας σε τομείς όπως η αειφόρος ανάπτυξη, η ψηφιοποίηση των κρατικών δομών και η ενισχυμένη ανθεκτικότητα. Αυτά τα κονδύλια υποστηρίζουν έργα και πρωτοβουλίες που ευθυγραμμίζονται με τους στόχους της ΕΕ, αντανakλώντας τις αρχές της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και την ψηφιακή μετάβαση. Σημαντικό μέρος των επιχορηγήσεων κατευθύνεται προς τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και την επιτάχυνση της μετάβασης στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Επίσης, τα δάνεια που παρέχονται από το Ταμείο στοχεύουν στη διευκόλυνση των επενδύσεων σε τομείς που θα προωθήσουν τον μακροπρόθεσμο οικονομικό μετασχηματισμό. Αυτά τα δάνεια φέρουν ευνοϊκούς όρους και επιτόκια, επιτρέποντας στην Ελλάδα να έχει πρόσβαση σε κεφάλαια με ελκυστικούς όρους. Καθώς η Ελλάδα υλοποιεί το εθνικό της σχέδιο, «Ελλάδα 2.0», ο συνδυασμός επιχορηγήσεων και δανείων προσφέρει στη χώρα μια μοναδική ευκαιρία να πραγματοποιήσει στοχευμένες επενδύσεις σε βασικούς τομείς, διατηρώντας παράλληλα τη δημοσιονομική βιωσιμότητα ([Vanhercke and Verdun, 2022](#)).

Το εθνικό σχέδιο της Ελλάδας είναι η ολοκληρωμένη στρατηγική που περιγράφει τον τρόπο με τον οποίο η χώρα σκοπεύει να χρησιμοποιήσει αποτελεσματικά τους πόρους του Ταμείου. Το σχέδιο αντανakλά τις φιλοδοξίες της Ελλάδας για οικονομικό μετασχηματισμό, βιώσιμη ανάπτυξη και αυξημένη ανθεκτικότητα. Περιλαμβάνει έξι πυλώνες (Greece 2.0), καθένας από τους οποίους αφορά συγκεκριμένους τομείς μεταρρύθμισης και επενδύσεων.

1) Στο πλαίσιο του πυλώνα «Πράσινη Μετάβαση», η Ελλάδα δεσμεύεται να κάνει σημαντικά βήματα για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και την επέκταση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

- 2) Ο πυλώνας «Ψηφιακός Μετασχηματισμός» περιλαμβάνει πρωτοβουλίες για τη βελτίωση της ψηφιακής υποδομής, την αύξηση των ψηφιακών δεξιοτήτων και την ενίσχυση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης.
- 3) Ο πυλώνας «Ανθεκτικότητα και Κοινωνική Πρόνοια» δίνει έμφαση στα μέτρα για την ενίσχυση της κοινωνικής προστασίας, της υγειονομικής περίθαλψης και της ανθεκτικότητας του συστήματος υγειονομικής περίθαλψης της Ελλάδας. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό στον απόηχο των προκλήσεων που θέτει η πανδημία COVID-19.
- 4): Ο εκσυγχρονισμός της οικονομίας της Ελλάδας είναι κεντρικός στο όραμα του σχεδίου. Οι πρωτοβουλίες στο πλαίσιο αυτού του πυλώνα περιλαμβάνουν επενδύσεις στην έρευνα και την καινοτομία, τη στήριξη των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων και μέτρα για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος.
- 5): Αυτός ο πυλώνας εστιάζει στη μεταρρύθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος της Ελλάδας ώστε να ευθυγραμμιστεί καλύτερα με τις απαιτήσεις της σύγχρονης αγοράς εργασίας. Δίνει έμφαση στις επενδύσεις στην εκπαιδευτική υποδομή, την ψηφιοποίηση και την επαγγελματική κατάρτιση.
- 6): Το σχέδιο αναγνωρίζει την ανάγκη για βελτιωμένη διακυβέρνηση και δημόσια διοίκηση. Τα μέτρα στο πλαίσιο αυτού του πυλώνα αποσκοπούν στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας του δημόσιου τομέα, στη μείωση της γραφειοκρατίας και στην προώθηση της διαφάνειας και της λογοδοσίας, ειδικότερα στο πλαίσιο της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης.

Η εφαρμογή των ευρωπαϊκών και εθνικών σχεδίων δεν είναι κάτι δεδομένο, καθώς οι αλλαγές και οι μεταρρυθμίσεις χρειάζονται συνοχή, χρόνο και προσπάθεια για να έχουν στο τέλος και το επιθυμητό αποτέλεσμα. Η επιτυχής εφαρμογή του σχεδίου εξαρτάται από την αποτελεσματική διακυβέρνηση, την αποτελεσματική παρακολούθηση και την πρόληψη της διαφθοράς. Είναι ζωτικής σημασίας να διασφαλιστεί ότι τα κονδύλια χρησιμοποιούνται με διαφάνεια και σύμφωνα με τις προτεραιότητες της ΕΕ. Η επίτευξη των φιλόδοξων πράσινων και ψηφιακών μεταβάσεων που περιγράφονται στο «Ελλάδα 2.0» απαιτεί έναν βαθύ μετασχηματισμό της οικονομίας. Η υπέρβαση της αντίστασης στην αλλαγή και η διασφάλιση ότι οι μεταρρυθμίσεις οδηγούν σε απτά αποτελέσματα πρέπει να είναι κύριες προτεραιότητες για τους διαχειριστές των κονδυλίων. Ακόμη μια πρόκληση που προκύπτει και μέσα από την βιβλιογραφική έρευνα είναι η βιώσιμη διαχείριση των ταμείων και η ευθυγράμμισή τους με τις μακροπρόθεσμες εθνικές αναπτυξιακές στρατηγικές (Τσιβά, 2023). Η Ελλάδα πρέπει να βρει μια ισορροπία μεταξύ των βραχυπρόθεσμων αναγκών ανάκαμψης και των μακροπρόθεσμων στόχων ανθεκτικότητας

για να μεγιστοποιήσει τον αντίκτυπο των πόρων του Ταμείου. Πιο συγκεκριμένα, και όσον αφορά τους τομείς της δημόσιας διοίκησης σε τοπικά και περιφερειακά επίπεδα, η εφαρμογή ενός τόσο εκτεταμένου σχεδίου συνεπάγεται σημαντικές διοικητικές και συντονιστικές προκλήσεις. Η οικοδόμηση της διοικητικής ικανότητας για την αποτελεσματική διαχείριση αυτών των κεφαλαίων είναι μια συνεχής προσπάθεια. Οι δημοτικές και περιφερειακές εκλογές του Σεπτεμβρίου 2023, ανέδειξαν σε πολλούς δήμους και περιφέρειες νέα πρόσωπα στην εξουσία, τα οποία οφείλουν να συνεχίσουν με διαφάνεια και συνεκτικότητα την εφαρμογή των προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από τα ταμεία της Ε.Ε, καθώς, όπως έχει επισημάνει η έρευνα παραπάνω, η τοπική αυτοδιοίκηση «πάσχει» ακόμα από φαινόμενα συγκεντρωτισμού και εξάρτησης.

4.2 ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΗΓΩΝ

Επιδιώκοντας την οικονομική ανάκαμψη και ανθεκτικότητα, τα έθνη σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση, συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας, έχουν ξεκινήσει στρατηγικές πρωτοβουλίες που περιγράφονται στα αντίστοιχα Εθνικά Σχέδια Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (NRRPs). Αυτή η ανάλυση περιηγείται σε μια πολύπλευρη διερεύνηση της τροχιάς ανάκαμψης της Ελλάδας, με ιδιαίτερη έμφαση στον αντίκτυπο της Διευκόλυνσης Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (RRF) και της εθνικής πρωτοβουλίας γνωστής ως Ελλάδα 2.0. Με την μελέτη διαφόρων πηγών, συμπεριλαμβανομένης της έκθεσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το NRRP της Ελλάδας, του επίσημου εγγράφου που περιγράφει στρατηγικούς άξονες από την ελληνική κυβέρνηση, προοπτικές από την Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδας (ΚΕΔΕ) και υπουργικές συνεντεύξεις, αυτή η ανάλυση στοχεύει να παράσχει ολοκληρωμένη κατανόηση της δυναμικής που διαμορφώνει το ρόλο των τοπικών και περιφερειακών κυβερνήσεων. Η συγκριτική εξέταση επιδιώκει να αποκαλύψει κοινά σημεία, αποκλίσεις και διαφοροποιημένες προοπτικές, ρίχνοντας φως στις περίπλοκες εφαρμογές των προγραμμάτων RRF και Greece 2.0 τόσο σε μακροοικονομικό όσο και σε επίπεδο βάσης. Μέσα από μια αυστηρή εξέταση αυτών των πηγών, αυτή η ανάλυση συμβάλλει στον ακαδημαϊκό λόγο γύρω από τις δομές διακυβέρνησης, τις προτεραιότητες πολιτικής και τους μηχανισμούς συνεργασίας που είναι απαραίτητοι για την επίτευξη των στόχων που τίθενται στο Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Ελλάδας.

Η έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής περιγράφει λεπτομερώς το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Ελλάδας (RRP), περιγράφοντας τα ορόσημα, τις προκλήσεις και τα επιτεύγματα. Η ανάλυση αυτή θα εμβαθύνει στις επιπτώσεις του σχεδίου στην περιφερειακή και τοπική αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα. Το RRP της Ελλάδας, που εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, στοχεύει προκλήσεις που σχετίζονται με την πράσινη και ψηφιακή μετάβαση, την απασχόληση, τις δεξιότητες, την κοινωνική συνοχή, τις ιδιωτικές επενδύσεις και τον οικονομικό και θεσμικό μετασχηματισμό. Αυτή η ανάλυση θα αξιολογήσει πώς αυτοί οι στόχοι διασταυρώνονται με τον ρόλο και την ικανότητα των τοπικών και περιφερειακών διοικήσεων.

Η έκθεση αναφέρει ότι το RRP της Ελλάδας περιλαμβάνει σημαντική οικονομική στήριξη, με 17,4 δισ. ευρώ σε μη επιστρεπτέα στήριξη και 12,7 δισ. ευρώ σε δάνεια. Τα διατιθέμενα κεφάλαια αντιπροσωπεύουν σημαντικό μέρος του ΑΕΠ της χώρας. Η συνεχιζόμενη αξιολόγηση της Επιτροπής του αναθεωρημένου RRP της Ελλάδας, η οποία ενσωματώνει ένα νέο κεφάλαιο για τις μεταρρυθμίσεις που σχετίζονται με την ενέργεια, προτείνει μια εξελισσόμενη στρατηγική ως απάντηση στη γεωπολιτική και οικονομική δυναμική. Συγκρίνοντας τις οικονομικές συνεισφορές και χορηγήσεις προς την Ελλάδα με τις προτεινόμενες μεταρρυθμίσεις της, είναι προφανές ότι υπάρχει σημαντικός διοικητικός φόρτος. Το τεράστιο μέγεθος του σχεδίου συνεπάγεται εξάρτηση από τις περιφερειακές και τοπικές διοικήσεις, οι οποίες ενδέχεται να δημιουργήσουν προκλήσεις λόγω της γενικά αδύναμης διοικητικής και εκτελεστικής τους ικανότητας. Η έκθεση υπογραμμίζει την ανάγκη για συνεχή συντονισμό και βοήθεια προς αυτούς τους φορείς. Παρά την πρόοδο στην εφαρμογή του RRP, υπάρχουν ορισμένες δυσκολίες. Η έκθεση της Επιτροπής αναφέρει ότι το σχέδιο εισέρχεται σε μια φάση που εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις περιφερειακές και τοπικές διοικήσεις. Η ασθενής διοικητική ικανότητα σε αυτούς τους τομείς, σε συνδυασμό με τον περίπλοκο χαρακτήρα των μεταρρυθμίσεων, εγείρει ανησυχίες. Τονίζεται η ανάγκη για ισχυρό συντονισμό και βοήθεια για την αντιμετώπιση πιθανών καθυστερήσεων στις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων και υπογραμμίζει μια κρίσιμη αλλαγή στη φάση υλοποίησης, σηματοδοτώντας την αυξημένη εξάρτηση από τις περιφερειακές και τοπικές διοικήσεις. Αυτή η αλλαγή είναι ενδεικτική της αποκεντρωμένης φύσης της εκτέλεσης του RRP, αναγνωρίζοντας τη σημασία των τοπικών στρατηγικών για την αντιμετώπιση μοναδικών προκλήσεων και ευκαιριών.

Μια σημαντική ανησυχία που εγείρεται στην έκθεση είναι η αντιληπτή αδυναμία στη διοικητική ικανότητα των τοπικών και περιφερειακών διοικήσεων. Αυτή η αδυναμία συνεπάγεται πιθανούς περιορισμούς στην ικανότητα αυτών των φορέων να διαχειρίζονται και να εκτελούν αποτελεσματικά τις εκτεταμένες μεταρρυθμίσεις που περιγράφονται στο RRP. Η πολυπλοκότητα των μεταρρυθμίσεων απαιτεί μια ισχυρή διοικητική δομή και τυχόν ελλείψεις από την άποψη αυτή θα μπορούσαν να εμποδίσουν την πρόοδο. Η πολυπλοκότητα των μεταρρυθμίσεων, όπως τονίζεται στην έκθεση, προσθέτει ένα επιπλέον επίπεδο πρόκλησης. Οι περίπλοκες μεταρρυθμίσεις περιλαμβάνουν συχνά περίπλοκα ρυθμιστικά πλαίσια, εξελιγμένες τεχνολογικές λύσεις και διαφοροποιημένες προσαρμογές πολιτικής. Η έκθεση τονίζει την επιτακτική ανάγκη για ισχυρό συντονισμό και βοήθεια για την αντιμετώπιση πιθανών προκλήσεων. Αυτός ο συντονισμός δεν είναι μόνο μεταξύ διαφορετικών επιπέδων διακυβέρνησης, αλλά περιλαμβάνει επίσης συνεργασία με εξωτερικούς ενδιαφερόμενους φορείς, ιδιωτικές οντότητες και κοινοτικούς οργανισμούς. Ο αποτελεσματικός συντονισμός γίνεται βασικός άξονας για τη διασφάλιση μιας εναρμονισμένης και εξορθολογισμένης διαδικασίας υλοποίησης.

Η αναφορά πιθανών καθυστερήσεων στις διαδικασίες δημοσίων συμβάσεων υπογραμμίζει μια συγκεκριμένη επιχειρησιακή πρόκληση. Οι δημόσιες συμβάσεις είναι μια κρίσιμη πτυχή της υλοποίησης του έργου και οι καθυστερήσεις σε αυτή τη διαδικασία μπορεί να έχουν κλιμακωτές επιπτώσεις στο συνολικό χρονοδιάγραμμα του RRP. Υποδηλώνει ότι οι διοικητικές και διαδικαστικές πτυχές των δημοσίων συμβάσεων χρειάζονται ιδιαίτερη προσοχή για να αποφευχθούν εμπόδια. Για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων, είναι απαραίτητα προληπτικά μέτρα. Η ενίσχυση των διοικητικών ικανοτήτων των τοπικών και περιφερειακών διοικήσεων μέσω πρωτοβουλιών κατάρτισης και ανάπτυξης ικανοτήτων είναι ζωτικής σημασίας. Επιπλέον, η δημιουργία σαφών καναλιών επικοινωνίας, τυποποιημένων διαδικασιών και κατευθυντήριων γραμμών μπορεί να ενισχύσει τον συντονισμό. Η παροχή στοχευμένης βοήθειας στην πλοήγηση σύνθετων διαδικασιών, ειδικά σε τομείς όπως οι δημόσιες συμβάσεις, μπορεί να μετριάσει τις πιθανές καθυστερήσεις. Δεδομένης της δυναμικής φύσης των προκλήσεων, θα πρέπει να υπάρχει ένας μηχανισμός συνεχούς παρακολούθησης και προσαρμογής. Οι τακτικές αξιολογήσεις της διοικητικής ικανότητας, η πρόοδος στις μεταρρυθμίσεις και τα πιθανά σημεία συμφόρησης θα επιτρέψουν έγκαιρες προσαρμογές. Αυτή η προσαρμοστική προσέγγιση διασφαλίζει ότι η εφαρμογή παραμένει ανταποκρινόμενη στις εξελισσόμενες συνθήκες.

Η διαφανής επικοινωνία είναι απαραίτητη για την επιτυχημένη συνεργασία και υποστήριξη. Περιλαμβάνει όχι μόνο τη διάδοση πληροφοριών αλλά και τη διασφάλιση ότι όλοι οι ενδιαφερόμενοι έχουν σαφή κατανόηση του σχεδίου, των ρόλων τους και των αναμενόμενων αποτελεσμάτων. Η διαφανής επικοινωνία ενισχύει την εμπιστοσύνη, η οποία είναι ζωτικής σημασίας για τη διατήρηση μιας θετικής και συνεργατικής ατμόσφαιρας, όπως υπογραμμίζει η ευρωπαϊκή έκθεση. Η έκθεση υποδηλώνει πρόοδο στην εφαρμογή του RRP της Ελλάδας, αλλά υπογραμμίζει την ανάγκη επαγρύπνησης λόγω πιθανών κινδύνων. Η αξιολόγηση της επιτυχίας του σχεδίου θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από αποτελεσματικούς μηχανισμούς συνεργασίας και υποστήριξης σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Η αναγνώριση της προόδου στην εφαρμογή του RRP είναι θετικός δείκτης. Υποδηλώνει ότι ορισμένα ορόσημα έχουν επιτευχθεί και η συνολική τροχιά προχωρά. Αυτή η πρόοδος θα μπορούσε να περιλαμβάνει την έναρξη έργων, την ολοκλήρωση συγκεκριμένων φάσεων ή την επίτευξη των στόχων που περιγράφονται στο σχέδιο. Η επισήμανση της προόδου είναι απαραίτητη για την οικοδόμηση εμπιστοσύνης στην αποτελεσματικότητα του RRP. Οι αποτελεσματικοί μηχανισμοί υποστήριξης περιλαμβάνουν την παροχή πόρων, καθοδήγησης και πρωτοβουλιών ανάπτυξης ικανοτήτων για την ενδυνάμωση των τοπικών και περιφερειακών διοικήσεων. Περιλαμβάνει επίσης τη δημιουργία ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος που ενθαρρύνει την καινοτομία και την επίλυση προβλημάτων σε επίπεδο βάσης.

Αυτή η αρχική ανάλυση παρέχει μια επισκόπηση των βασικών πτυχών της έκθεσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, εστιάζοντας στις επιπτώσεις για την τοπική και περιφερειακή αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα. Ενώ η αναφορά παρέχει πολύτιμες πληροφορίες, η διασταύρωση με άλλες πηγές μπορεί να προσφέρει μια πιο ολοκληρωμένη κατανόηση. Οι μελλοντικές αναλύσεις θα πρέπει να διερευνήσουν τον τρόπο με τον οποίο οι τοπικές και περιφερειακές κυβερνήσεις αντιλαμβάνονται και ανταποκρίνονται στις προκλήσεις που περιγράφονται στην έκθεση.

Ελλάδα 2.0 : Αναλυτική περιγραφή δράσεων - Γραφείο Πρωθυπουργού

Το 2021, το γραφείο του Πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη δημοσίευσε ένα έγγραφο, το οποίο περιγράφει αναλυτικά τους άξονες, τους στόχους και τα σημεία «κλειδιά» του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης «Ελλάδα 2.0». Η συγκεκριμένη αναφορά αναλύει διεξοδικά όλες τις πτυχές του προγράμματος. Στο πλαίσιο της ανάλυσης, έχουν απομονωθεί κάποια παραδείγματα, ενέργειες και αναφορές που συνδέονται με την τοπική και περιφερειακή

διοίκηση της χώρας. Η πλειοψηφία των προγραμμάτων, προκειμένου να υλοποιηθούν, χρειάζονται την συνεργασία τοπικών φορέων. Ωστόσο, προγράμματα που αφορούν, για παράδειγμα, ιδιωτικές επενδύσεις, τις Ένοπλες Δυνάμεις ή την αναμόρφωση κάποιων υπουργείων, δεν αφορούν την αυτοδιοίκηση άμεσα.

Το ΣΠ5 (Σχέδιο Πολεοδομικής Σύγκλισης 5), το οποίο περιέχεται στο Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, εστιάζει στην ενίσχυση της βιώσιμης και ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης μέσω της στήριξης τοπικών πρωτοβουλιών. Ο Άξονας 1.2 του ΣΠ5, όπως αναφέρει η έκθεση του πρωθυπουργού, επικεντρώνεται στην υλοποίηση ολοκληρωμένων χωρικών στρατηγικών, χρησιμοποιώντας εργαλεία όπως οι Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ) και η Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤΟΚ). Αυτό υπογραμμίζει τη σημασία της εφαρμογής προσαρμοσμένων χωρικών στρατηγικών, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες και τις ανάγκες των περιοχών, όπως αναπτυξιακές προοπτικές, περιβαλλοντικές προκλήσεις, και κοινωνικο-οικονομική βαρύτητα. Η αναφορά στο Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας επισημαίνει πως προωθεί επίσης τη βιώσιμη και ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη. Ειδικότερα, μέσω του Άξονα 1.2 προωθείται η ολοκλήρωση του χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού στην Ελλάδα, ενώ ταυτόχρονα εκσυγχρονίζονται οι χρήσεις γης συμπληρωματικά με τις ολοκληρωμένες χωρικές στρατηγικές του ΣΠ5 και του νέου ΕΣΠΑ. Οι δράσεις αυτές στοχεύουν στη δημιουργία ενός συνεκτικού σχεδίου για τη χωροταξία και την αειφόρο ανάπτυξη, συμπληρώνοντας τις προσπάθειες που καταβάλλονται σε επίπεδο τοπικής και περιφερειακής αυτοδιοίκησης.

Επιπλέον, ο Άξονας 4.6 του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας ενισχύει την ανταγωνιστικότητα και την ανθεκτικότητα κρίσιμων κλάδων, περιλαμβάνοντας επενδύσεις σε τουριστικό προϊόν, πολιτιστικό απόθεμα, ορεινές, παράκτιες και νησιωτικές περιοχές. Αυτό συμπληρώνει τις προσπάθειες για τη βελτίωση της οικονομικής δυναμικότητας των τοπικών κοινοτήτων και την ανάδειξη των περιφερειακών τους πλεονεκτημάτων. Το κείμενο υπογραμμίζει τη συνεκτικότητα των δράσεων αυτών με τους στόχους και τις προτεραιότητες του ΣΠ5 και του νέου ΕΣΠΑ. Επίσης, εμφανίζει τη σημασία της εφαρμογής ολοκληρωμένων στρατηγικών σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο για την αειφόρο ανάπτυξη και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων. Το κείμενο αναφέρει ότι υπάρχει ανάγκη για υποστήριξη για τοπικές πρωτοβουλίες, αλλά δεν διαθέτει συγκεκριμένες λεπτομέρειες σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο θα συμμετέχουν άμεσα οι τοπικές κυβερνήσεις. Ενώ τονίζει τη σημασία των τοπικών πρωτοβουλιών, το κείμενο δεν

εξετάζει τις πιθανές προκλήσεις που σχετίζονται με τη διοικητική ικανότητα των τοπικών κυβερνήσεων. Η εφαρμογή ολοκληρωμένων στρατηγικών απαιτεί ισχυρές διοικητικές δομές και θα ήταν κρίσιμο να αξιολογηθούν και να ενισχυθούν οι δυνατότητες των τοπικών διοικήσεων. Αναφέρεται, επίσης, η αξιοποίηση εργαλείων όπως οι Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ) και η Τοπική Ανάπτυξη μέσω της Πρωτοβουλίας Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤΟΚ). Ωστόσο, είναι σημαντικό να εξεταστεί η ενεργή συμμετοχή των τοπικών κοινοτήτων στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Η γνήσια κοινοτική συμμετοχή είναι ζωτικής σημασίας για την επιτυχία και τη βιωσιμότητα των τοπικών πρωτοβουλιών. Δίνει έμφαση στην ολοκλήρωση του χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού, αλλά υστερεί στον καθορισμό μετρήσιμων αποτελεσμάτων ή βασικών δεικτών απόδοσης για τις τοπικές κυβερνήσεις. Η έλλειψη σαφών μετρήσεων καθιστά δύσκολη την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των τοπικών πρωτοβουλιών και της συμβολής τους στη βιώσιμη ανάπτυξη. Επίσης, γίνεται αναφορά στις επενδύσεις σε διάφορους τομείς, συμπεριλαμβανομένου του τουρισμού και των πολιτιστικών αγαθών. Ωστόσο, δεν παρέχει λεπτομέρειες για το πώς θα κατανεμηθεί η χρηματοδότηση στις τοπικές κυβερνήσεις ή εάν υπάρχουν μηχανισμοί για τη διασφάλιση της δίκαιης κατανομής. Η διαφάνεια της κατανομής της χρηματοδότησης είναι ζωτικής σημασίας για την οικοδόμηση εμπιστοσύνης και την προώθηση της συνεργασίας. Η κατανόηση των πιθανών θετικών και αρνητικών επιπτώσεων στις τοπικές κοινωνίες είναι απαραίτητη για την αντιμετώπιση των ανησυχιών και τη διασφάλιση της ευθυγράμμισης των πρωτοβουλιών με τις ανάγκες και τις προσδοκίες των κατοίκων. Εν κατακλείδι, ενώ το κείμενο αναγνωρίζει τη σημασία των τοπικών πρωτοβουλιών, η αντιμετώπιση των παραπάνω σημείων θα συμβάλει σε μια πιο ολοκληρωμένη και αποτελεσματική στρατηγική για τις τοπικές κυβερνήσεις για την προώθηση της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης.

ΑΞΟΝΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Παρακάτω, η έρευνα προχωρά σε μία συνοπτική παρουσίαση ορισμένων αξόνων επενδύσεων, στους οποίους εμπλέκεται η τοπική και περιφερειακή αυτοδιοίκηση. Σκοπός της περιγραφικής αυτής ανάλυσης είναι να τονιστεί ο ρόλος της αυτοδιοίκησης στην εφαρμογή και υλοποίηση των ευρωπαϊκών προγραμμάτων και των αξόνων του Εθνικού Σχεδίου. Αξίζει να σημειωθεί πως τα παρακάτω παραδείγματα προέρχονται από διαφορετικά φάσματα επενδύσεων και διαφορετικούς πυλώνες του Εθνικού Σχεδίου, από την πράσινη ανάπτυξη ως και την ψηφιακή μετάβαση.

Επενδυτικός Άξονας 1.2 - Αστική Ανάπλαση και Χωροταξικός Σχεδιασμός:

Ο άξονας 1.2 αφορά στρατηγικά έργα αστικής ανάπλασης σε περιοχές όπως ο Ελαιώνας, η Δυτική Αθήνα, οι νότιες παράκτιες περιοχές της Αττικής, η Θεσσαλονίκη, η Πάτρα και άλλες πόλεις. Στοχεύει στην ενίσχυση της αστικής ανάπτυξης, στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων και στην προσέλκυση επισκεπτών, επενδύσεων και ευκαιριών εργασίας. Αυτός ο άξονας προτείνει εστίαση στη βελτίωση των τοπικών αστικών περιβαλλόντων. Η επιτυχής εφαρμογή απαιτεί συνεργασία και συντονισμό με τις τοπικές κυβερνήσεις για να ευθυγραμμιστούν με τα αναπτυξιακά τους σχέδια και να διασφαλιστεί η αποτελεσματική εκτέλεση. Η επιτυχής εκτέλεση περιλαμβάνει στενή συνεργασία με τοπικούς ενδιαφερόμενους φορείς, εκπροσώπους της κοινότητας και επιχειρήσεις. Οι τοπικές κυβερνήσεις πρέπει να διευκολύνουν τις δημόσιες διαβουλεύσεις, να συλλέγουν σχόλια και να εκπροσωπούν τα συμφέροντα των ψηφοφόρων τους.

Επενδυτικός Άξονας 1.4 - Βιώσιμη χρήση πόρων, ανθεκτικότητα στο κλίμα και βιοποικιλότητα:

Επίσης, ο άξονας 1.4 αφορά σε επενδύσεις σε έργα πρόληψης πλημμύρας, ειδικά σε περιοχές που είναι επιρρεπείς στην ξηρασία, για να εξασφαλιστεί η παροχή νερού για άρδευση. Επίσης, δίνεται έμφαση στη βελτίωση της διαχείρισης των υδάτων σε επιλεγμένες περιοχές. Οι τοπικές κυβερνήσεις, ιδιαίτερα εκείνες σε περιοχές που είναι επιρρεπείς στις πλημμύρες ή σε περιοχές με λειψυδρία, θα διαδραμάτιζαν κρίσιμο ρόλο στην υλοποίηση και διαχείριση αυτών των έργων. Η συνεργασία με τις τοπικές αρχές είναι ζωτικής σημασίας για την επιτυχία των πρωτοβουλιών πρόληψης των πλημμυρών και παροχής νερού. Οι πρόσφατες πλημμύρες στην περιοχή της Θεσσαλίας κατέδειξαν τον κρίσιμο ρόλο που παίζει ο δήμος και η περιφέρεια στις καταστάσεις έκτακτης ανάγκης.

Επενδυτικός Άξονας 1.4 - Αειφόρος χρήση πόρων, ανθεκτικότητα στο κλίμα (Πυρασφάλεια και αντιπλημμυρική προστασία):

Ο άξονας 1.4 ορίζει την προμήθεια πυροσβεστικών και αντιπλημμυρικών οχημάτων και εξοπλισμού για τις τοπικές αρχές. Ανάπτυξη έργων πρόληψης, συμπεριλαμβανομένων κινητών γεφυρών Bailey για αντιμετώπιση πλημμυρών. Οι τοπικές κυβερνήσεις, ειδικά σε περιοχές υψηλού κινδύνου για πυρκαγιές και πλημμύρες, θα πρέπει να συμμετέχουν

ενεργά στη διαχείριση και χρήση του παρεχόμενου εξοπλισμού. Η συνεργασία με περιφερειακές και εθνικές υπηρεσίες έκτακτης ανάγκης είναι απαραίτητη. Οι τοπικές κυβερνήσεις θα πρέπει να συντονίζουν σχέδια απόκρισης, να διεξάγουν ασκήσεις και να διασφαλίζουν ότι ο εξοπλισμός που αποκτάται ενσωματώνεται στις τοπικές στρατηγικές διαχείρισης έκτακτης ανάγκης.

Επενδυτικός Άξονας 2.2 - Ψηφιακός Μετασχηματισμός του Κράτους:

Άλλο ένα παράδειγμα, είναι ο άξονας 2.2, που αναφέρει τη δημιουργία ενιαίας ψηφιακής πύλης για το Υπουργείο Εσωτερικών και Εξωτερικών, που θα επιτρέπει τις εξ αποστάσεως υπηρεσίες και τον εκσυγχρονισμό και απλοποίηση των διαδικασιών στις υπηρεσίες. Οι τοπικές κυβερνήσεις ενδέχεται να ωφεληθούν έμμεσα, έχοντας βελτιστοποιημένες αλληλεπιδράσεις με την κεντρική κυβέρνηση. Οι βελτιωμένες ψηφιακές υπηρεσίες μπορούν να ενισχύσουν την επικοινωνία, περιορίζοντας ενδεχομένως τα γραφειοκρατικά εμπόδια για τις τοπικές διοικήσεις. Πρέπει να προσαρμοστούν στην ενοποιημένη ψηφιακή πύλη. Αυτό περιλαμβάνει εκπαίδευση του τοπικού προσωπικού, ενσωμάτωση τοπικών ψηφιακών συστημάτων με την κεντρική πλατφόρμα και διασφάλιση απρόσκοπτης παροχής υπηρεσιών στους πολίτες. Οι τοπικές κυβερνήσεις μπορούν επίσης να αξιοποιήσουν την πλατφόρμα για να βελτιώσουν τις δικές τους ψηφιακές υπηρεσίες. Η συνεργασία με την κεντρική κυβέρνηση είναι ζωτικής σημασίας για την επιτυχή εφαρμογή. Θα πρέπει να παρέχουν ανατροφοδότηση σχετικά με τη διαδικασία ψηφιακού μετασχηματισμού, διασφαλίζοντας ότι η πλατφόρμα καλύπτει τις μοναδικές ανάγκες των τοπικών κοινοτήτων.

Επενδυτικός Άξονας 2.2 - Έξυπνες πόλεις:

Ο άξονας 2.2 για τις έξυπνες πόλεις, είναι ουσιαστικά ένας ψηφιακός μετασχηματισμός επιλεγμένων πόλεων, με επίκεντρο τη βελτίωση της καθημερινότητας των πολιτών μέσω ψηφιακών υποδομών σε τομείς όπως η στάθμευση, η διαχείριση απορριμμάτων, η κυκλοφορία, η υγεία, η ύδρευση κ.λπ. Οι τοπικές κυβερνήσεις που συμμετέχουν σε πιλοτικές πόλεις πρέπει να συμμετέχουν ενεργά στη διαδικασία ψηφιακού μετασχηματισμού. Η συνεργασία με τους παρόχους τεχνολογίας και η συμμετοχή των πολιτών είναι ζωτικής σημασίας για την επιτυχή εφαρμογή. Οι τοπικές αρχές πρέπει να εμπλέκουν τους πολίτες στη διαδικασία λήψης αποφάσεων για να κατανοήσουν τις ανάγκες τους. Αυτή η συμμετοχική προσέγγιση είναι ζωτικής σημασίας για την επιτυχία

των πρωτοβουλιών έξυπνων πόλεων, ενισχύοντας το αίσθημα ιδιοκτησίας στους κατοίκους.

Επενδυτικός Άξονας 3.1 - Δημιουργία θέσεων εργασίας και συμμετοχή στην αγορά εργασίας:

Ο εκσυγχρονισμός και επαναπροσδιορισμός του ρόλου των τοπικών Κέντρων Προώθησης Απασχόλησης περιγράφεται στον άξονα 3.1, ο οποίο θα πραγματοποιηθεί μέσω επενδύσεων σε 118 κέντρα, με στόχο την καλύτερη διαχείριση της ανεργίας. Οι τοπικές αυτοδιοικήσεις που φιλοξενούν αυτά τα κέντρα θα έχουν άμεσο ρόλο στην επιτυχία αυτών των επενδύσεων, απαιτώντας ενεργό συμμετοχή στην παροχή υπηρεσιών υποστήριξης και συνεργασία με εθνικούς φορείς απασχόλησης. Η συνεργασία με τοπικές επιχειρήσεις, εκπαιδευτικά ιδρύματα και κοινοτικούς οργανισμούς είναι ζωτικής σημασίας. Οι τοπικές αρχές θα πρέπει να εμπλέξουν ενεργά αυτές τις οντότητες για τη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου οικοσυστήματος που υποστηρίζει τη δημιουργία θέσεων εργασίας και τις ευκαιρίες απασχόλησης.

Επενδυτικός Άξονας 4.6 - Εκσυγχρονισμός και Ανθεκτικότητα Βασικών Οικονομικών Τομέων:

Ο άξονας 4.6 περιγράφει την επένδυση σε βασικά έργα υποδομής όπως ο Αυτοκινητόδρομος Κεντρικής Ελλάδας (Ε65), ο Οδικός Άξονας Βόρειας Κρήτης και έργα τουριστικής ανάπτυξης. Η εκάστοτε τοπική αυτοδιοίκηση στις περιοχές που επηρεάζονται από αυτά τα έργα υποδομής θα χρειαστεί να συνεργαστεί για την επιτυχή υλοποίηση, διασφαλίζοντας την ευθυγράμμιση με τα σχέδια περιφερειακής ανάπτυξης. Σε έργα υποδομής όπως αυτοκινητόδρομοι και σχέδια περιφερειακής ανάπτυξης, οι τοπικές κυβερνήσεις είναι βασικοί ενδιαφερόμενοι φορείς. Πρέπει να διασφαλίσουν ότι αυτά τα έργα ευθυγραμμίζονται με τις στρατηγικές περιφερειακής ανάπτυξης και να συνεργάζονται με αρμόδιους φορείς για την αντιμετώπιση τοπικών ανησυχιών, όπως οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις και ο εκτοπισμός της κοινότητας.

Επενδυτικός Άξονας 4.6 - Τουριστική Ανάπτυξη:

Επιπλέον, ο άξονας 4.6 αναφέρεται στην επένδυση σε διάφορους τομείς του τουρισμού, συμπεριλαμβανομένου του ορεινού τουρισμού, του τουρισμού υγείας και ευεξίας, του

αγροτουρισμού, της γαστρονομίας, της αναβάθμισης των τουριστικών λιμένων και της βελτίωσης της προσβασιμότητας στις παραλίες. Οι τοπικές αρχές στους τουριστικούς προορισμούς θα διαδραματίσουν κρίσιμο ρόλο στο συντονισμό και τη συνεργασία για την επιτυχία αυτών των επενδύσεων. Οι δήμοι και οι περιφέρειες κατέχουν σημαντικές ευθύνες στην διατήρηση του περιβάλλοντος σε τουριστικές πόλεις και νησιά. Είναι απαραίτητη η συνεργασία με τοπικές επιχειρήσεις, πολιτιστικούς οργανισμούς και περιβαλλοντικούς φορείς. Οι τοπικές κυβερνήσεις πρέπει να εξισορροπήσουν την τουριστική ανάπτυξη με βιώσιμες πρακτικές για την προστασία των τοπικών πόρων και τη διατήρηση μιας θετικής κοινότητας και εμπειρίας επισκεπτών.

Συνοπτικά, η επιτυχία αυτών των επενδύσεων εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ της κεντρικής κυβέρνησης και των τοπικών αρχών. Οι τοπικές κυβερνήσεις θα πρέπει να συμμετέχουν ενεργά στον σχεδιασμό, την εκτέλεση και την παρακολούθηση για να διασφαλίσουν την ευθυγράμμιση με τις προτεραιότητες και τις ανάγκες της τοπικής ανάπτυξης. Τα παραδείγματα δείχνουν ότι ο ρόλος των τοπικών ή περιφερειακών κυβερνήσεων εκτείνεται πέρα από την απλή εφαρμογή. Περιλαμβάνει ενεργή συνεργασία, προσαρμογή και εκπροσώπηση των κοινοτικών συμφερόντων για να διασφαλιστεί η επιτυχία και η βιωσιμότητα των προτεινόμενων επενδύσεων.

Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδας (ΚΕΔΕ)

Επόμενο βήμα της έρευνας είναι η ανάλυση των προτάσεων της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας (ΚΕΔΕ), ενός ιδιαίτερα σημαντικού φορέα για τον ρόλο της τοπικής αυτοδιοίκησης της χώρας, ο οποίος έχει στενή συνεργασία με τους κεντρικούς φορείς της κυβέρνησης. Παρακάτω, συνοψίζονται κάποιες προτάσεις για την εκμετάλλευση των ευρωπαϊκών πόρων από το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης της Ελλάδας, καταδεικνύοντας τον ρόλο των τοπικών φορέων στην διαχείριση των ευρωπαϊκών προγραμμάτων, αλλά και τις ανάγκες των κοινωνιών και τη συνεργασία με την ελληνική κυβέρνηση και τα υπουργεία.

Στην ανακοίνωση της ΚΕΔΕ συζητείται η στάση και οι προτάσεις του οργανισμού σχετικά με το «Ταμείο Ανάκαμψης» και σκιαγραφούνται οι προτεραιότητές του για την αξιοποίηση των κονδυλίων. Η ΚΕΔΕ τονίζει την ανάγκη για σαφή και ρητή δήλωση σχετικά με τη συμμετοχή και τον ενεργό ρόλο της στην αξιοποίηση των πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης. Αυτή η συμμετοχή μπορεί να γίνει είτε άμεσα είτε μέσω μιας σαφώς

καθορισμένης διοικητικής αρχής. Επίσης, αναφέρεται η ανησυχία του Διοικητικού Συμβουλίου της ΚΕΔΕ για τις «Στρατηγικές Κατευθύνσεις του Ελληνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας», το οποίο βρίσκεται σε δημόσια διαβούλευση και η ΚΕΔΕ επιθυμεί να καταθέσει τις δικές της γραμμές. Τονίζεται η επείγουσα ανάγκη να οργανωθούν και να ωριμάσουν έγκαιρα τα σχέδιά τους λόγω της απαίτησης δέσμευσης του 70% των πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης το 2021 και το 2022, ενώ το υπόλοιπο έως το 2026.

Η ΚΕΔΕ παρουσιάζει ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα με κοστολογημένες προτάσεις, όπως ο πράσινος αστικός μετασχηματισμός, η διαχείριση απορριμμάτων, οι έξυπνες και βιώσιμες πόλεις, η ψηφιακή διακυβέρνηση, τα δίκτυα 5G, η ενίσχυση της κοινωνικής υποστήριξης και η ανάπτυξη εθνικών πλεονεκτημάτων όπως τα λιμάνια και ο τουρισμός. Για παράδειγμα, η ΚΕΔΕ συμμετείχε ενεργά στη σύνταξη της «Βίβλου Ψηφιακού Μετασχηματισμού 2020-2025», αφήνοντας θετικό αντίκτυπο στους στόχους, τις κατευθυντήριες αρχές, τους άξονες στρατηγικής παρέμβασης και το μοντέλο διακυβέρνησης. Οι προτάσεις τους στοχεύουν στην αντιμετώπιση του κατακερματισμού των αρμοδιοτήτων ψηφιακής διακυβέρνησης στον δημόσιο τομέα.

Ο τέως πρόεδρος της ΚΕΔΕ, Δ. Παπαστεργίου, τονίζει την ανάγκη σαφήνειας ως προς το εύρος των προτάσεων για αποφυγή αδικιών. Η επιτυχία του προγράμματος «Αντώνης Τρίτσης» θεωρείται εξαρτημένη από τη συμμετοχή όσο το δυνατόν περισσότερων δήμων. Επίσης, υπογραμμίζει την ανάγκη άμεσης συνεργασίας με τα αρμόδια υπουργεία ανάλογα με το κάθε πρόγραμμα. Για παράδειγμα, είναι επιτακτική ανάγκη να υπάρχει επικοινωνία και συνεργασία με αρμόδιους υπουργούς Περιβάλλοντος και Υποδομών για να διασφαλιστεί ο συντονισμός μεταξύ των διαφόρων παρόχων. Στόχος είναι να μην επιβαρύνονται συνεχώς οι δήμοι με «μπαλώματα» του οδικού δικτύου. Οι προτάσεις της ΚΕΔΕ περιλαμβάνουν την ένταξη προσφύγων και μεταναστών στις τοπικές κοινωνίες και στην αγορά εργασίας, δίνοντας έμφαση στην υποστήριξη ευάλωτων κοινωνικών ομάδων και στην πιστοποίηση των δεξιοτήτων των δικαιούχων.

Συνοπτικά, η ΚΕΔΕ συμμετέχει ενεργά στη διαμόρφωση της στρατηγικής για την αξιοποίηση του Ταμείου Ανάκαμψης, εστιάζοντας στη βιώσιμη ανάπτυξη, τον ψηφιακό μετασχηματισμό και την κοινωνική ένταξη, ενώ υποστηρίζει σαφείς κατευθυντήριες γραμμές και αποτελεσματικό συντονισμό με κυβερνητικούς φορείς. Στην ανακοίνωση τονίζεται η σημασία μιας ξεκάθαρης και ρητής δήλωσης σχετικά με τη συμμετοχή και τον

ενεργό ρόλο της ΚΕΔΕ. Θα μπορούσε κανείς να υποστηρίξει ότι η ανακοίνωση στερείται ιδιαιτερότητας σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο η ΚΕΔΕ σκοπεύει να συνεισφέρει, να εφαρμόσει και να επιβλέπει τις προτεινόμενες πρωτοβουλίες. Χωρίς σαφείς λεπτομέρειες, η αποτελεσματικότητα της συμμετοχής τους θα μπορούσε να αμφισβητηθεί. Ενώ αναγνωρίζεται ο επείγων χαρακτήρας του σχεδιασμού λόγω των χρονοδιαγραμμάτων για τη δέσμευση κεφαλαίων, εγείρονται ερωτήματα σχετικά με τη σκοπιμότητα της ανάπτυξης καλά μελετημένων και αποτελεσματικών έργων μέσα σε τόσο στενά χρονοδιαγράμματα. Ο βιαστικός σχεδιασμός ενδέχεται να θέσει σε κίνδυνο την ποιότητα και τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των προτεινόμενων πρωτοβουλιών. Η αναφορά της δημόσιας διαβούλευσης για το Ελληνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας υποδηλώνει ευρύτερη συμμετοχή των ενδιαφερομένων. Θα ήταν ωφέλιμο να αναλυθεί ο τρόπος με τον οποίο η ΚΕΔΕ σχεδιάζει να συνεργαστεί με διάφορους ενδιαφερόμενους φορείς, συμπεριλαμβανομένων των τοπικών κοινοτήτων, των επιχειρήσεων και της κοινωνίας των πολιτών, προκειμένου να διασφαλιστεί μια πιο περιεκτική και ολοκληρωμένη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

Αν και η ΚΕΔΕ παρουσιάζει κοστολογημένες προτάσεις, απαιτείται κριτική ανάλυση για να διασφαλιστεί η σκοπιμότητα και ο ρεαλιστικός προϋπολογισμός αυτών των πρωτοβουλιών. Υπερβολικά φιλόδοξα έργα χωρίς σαφή στρατηγική χρηματοδότησης μπορεί να οδηγήσουν σε ανεκπλήρωτες προσδοκίες και οικονομικές προκλήσεις. Επίσης, η έμφαση στον ψηφιακό μετασχηματισμό είναι θετική, αλλά οι ιδιαιτερότητες του τρόπου με τον οποίο η ΚΕΔΕ σχεδιάζει να εφαρμόσει και να παρακολουθήσει αυτόν τον μετασχηματισμό σε τοπικό επίπεδο δεν περιγράφονται με σαφήνεια, αφήνοντας κενά στην πρακτικότητα τέτοιων ψηφιακών πρωτοβουλιών χωρίς λεπτομερές σχέδιο εκτέλεσης. Το ίδιο ισχύει και για τα σχέδια για τα υπόλοιπα προγράμματα που αναφέρει η ΚΕΔΕ, όπως η συνεργασία με τα υπουργεία και η ενσωμάτωση προσφύγων και μεταναστών. Επιπλέον, η αναφορά στην επιτυχία του προγράμματος «Αντώνης Τρίτσης» περιγράφεται ως εξαρτημένη από τη συμμετοχή όσο το δυνατόν περισσότερων δήμων. Σε ένα ολοκληρωμένο ευρωπαϊκό πρόγραμμα, η επιτυχία δεν θα έπρεπε να μετρηθεί αποκλειστικά από τον αριθμό των συμμετεχόντων δήμων, αλλά να εξετάζονται και άλλοι δείκτες αποτελεσματικότητας και αντικτύπου του προγράμματος. Επίσης, οι ανάγκες και τα αιτήματα της ΚΕΔΕ περιγράφονται σε μεταγενέστερο άρθρο του Νοεμβρίου 2023.

Το άρθρο πραγματεύεται τα αιτήματα της ΚΕΔΕ για οικονομική επιβίωση των δήμων, τονίζοντας την επιτακτική ανάγκη επίλυσης. Η συζήτηση έγινε κατά τη συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου της ΚΕΔΕ, όπου αναλύθηκαν οι επιπτώσεις του Σχεδίου Κρατικού Προϋπολογισμού 2024. Παρά την προβλεπόμενη σημαντική αύξηση του ΑΕΠ της χώρας σύμφωνα με το προσχέδιο, οι θετικές οικονομικές προοπτικές για την κεντρική κυβέρνηση δεν φαίνεται να αντανakλούν στα οικονομικά της τοπικής αυτοδιοίκησης. Την ανάγκη για παράλληλη βελτίωση της οικονομικής κατάστασης των τοπικών δήμων τόνισε ο πρόεδρος της ΚΕΔΕ, Λάζαρος Κυρίζογλου. Το αίτημα περιλαμβάνει την κατάργηση μνημονιακής διάταξης που αναστέλλει την εφαρμογή του άρθρου 259 του ν. 3852/2010 και τη διάθεση των βεβαιωμένων πόρων στους δήμους. Το Σχέδιο του Κρατικού Προϋπολογισμού προβλέπει σημαντική αύξηση τρεχουσών και λοιπών κεφαλαιακών μεταβιβάσεων, συνολικού ύψους 203 εκατ. ευρώ το 2024. Ωστόσο, η ΚΕΔΕ επισημαίνει ότι, λαμβανομένων υπόψη των ειδικών αυξήσεων φόρων, οι πόροι των δήμων έπρεπε να αυξηθούν κατά 1,056 δισ. ευρώ περίπου. Στην ανάλυση της ΚΕΔΕ σημειώνεται η απουσία μηχανισμών κάλυψης του ενεργειακού κόστους των δήμων και οι πληθωριστικές πιέσεις στο Σχέδιο Προϋπολογισμού. Επιπλέον, δεν υπάρχουν διατάξεις για την πρόληψη των φυσικών καταστροφών και την αντιμετώπιση των οικονομικών τους συνεπειών για τους δήμους.

Το άρθρο τονίζει τη διαφορά μεταξύ των θετικών οικονομικών δεικτών για την κεντρική κυβέρνηση και των οικονομικών προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι τοπικοί δήμοι. Αυτό εγείρει ερωτήματα σχετικά με τη δίκαιη κατανομή των πόρων και τον αντίκτυπο στην τοπική διακυβέρνηση. Η έκκληση της ΚΕΔΕ για κατάργηση μνημονιακής διάταξης που περιορίζει την εφαρμογή του άρθρου 259 του ν. 3852/2010 υποδηλώνει την επιθυμία για περισσότερη αυτονομία και οικονομική ευελιξία για τους δήμους. Το άρθρο διερωτάται γιατί εξακολουθούν να υπάρχουν τέτοιοι περιορισμοί, ειδικά εν μέσω ενδείξεων οικονομικής ανάκαμψης. Η ανάλυση της ΚΕΔΕ επισημαίνει σημαντικές παραλείψεις στο Σχέδιο Προϋπολογισμού, συμπεριλαμβανομένων μηχανισμών κάλυψης του ενεργειακού κόστους, αντιμετώπισης του πληθωρισμού και προετοιμασίας για φυσικές καταστροφές. Αυτό υπογραμμίζει τις ανησυχίες σχετικά με την επάρκεια του προϋπολογισμού για την αντιμετώπιση διαφορετικών δημοτικών αναγκών.

Η ΚΕΔΕ κάνει εκ νέου έκκληση για άμεσα νομοθετικά μέτρα, όπως διαπραγματεύσεις για παρακρατούμενα κεφάλαια, ενώ ζητά να υπάρξει ειδική ρύθμιση στο Ταμείο Ανάκαμψης για δημοτικά έργα, αναδεικνύοντας την συνεχόμενη ανάγκη για την δίκαιη κατανομή των

ευρωπαϊκών πόρων. Συνοπτικά, το άρθρο υπογραμμίζει τις ανησυχίες της ΚΕΔΕ για τις οικονομικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι δήμοι, επισημαίνοντας διαφορές στην κατανομή των πόρων και υποστηρίζοντας νομοθετικές αλλαγές για την ενίσχυση της τοπικής αυτοδιοίκησης και την αντιμετώπιση πιεστικών οικονομικών ζητημάτων.

ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΩΝ ΑΞΙΩΜΑΤΟΥΧΩΝ

Σε συνέντευξή του ο γενικός γραμματέας Δημοσίων Επενδύσεων και ΕΣΠΑ Δημήτρης Σκάλκος, από τον Μάιο του 2023, καλύπτει διάφορες πτυχές που σχετίζονται με τη διαχείριση και αξιοποίηση των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ) στην Ελλάδα, εστιάζοντας ιδιαίτερα στο Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Πελοποννήσου 2014-2020 και στο νέο ΕΔΕΤ για την περίοδο 2021-2027. Ο Δημήτρης Σκάλκος εκφράζει την ικανοποίησή του για την ολοκλήρωση του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος Πελοποννήσου 2014-2020, δηλώνοντας ότι έχει οριστικοποιηθεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Έμφαση δίνεται στη θετική επίδραση του προγράμματος στην απορρόφηση κονδυλίων της περιοχής, που ξεπερνά το 90%, και στη συμβολή του σε κρίσιμες υποδομές, κοινωνικές υπηρεσίες και πολιτιστικά έργα. Ο Σκάλκος αναδεικνύει τον ρόλο του νέου ΕΔΕΤ 2021-2027 στην αλλαγή του παραγωγικού μοντέλου της χώρας, με επίκεντρο τη βιώσιμη ανταγωνιστικότητα και την κοινωνική συνοχή. Υπάρχει έκκληση για μια αλλαγή στο συγκεντρωτικό μοντέλο διαχείρισης των δημοσίων επενδύσεων, υπέρ της εμπιστοσύνης στην τοπική αυτοδιοίκηση και της μεταφοράς πόρων και αρμοδιοτήτων σε τοπικά επίπεδα για τη διαχείριση των προγραμμάτων της ΕΕ. Ο κ.Σκάλκος δεσμεύεται να διαθέσει τουλάχιστον του ενός τρίτου του συνολικού προϋπολογισμού του νέου ΕΔΕΤ σε Περιφερειακά Προγράμματα. Αποκάλυψε, επίσης, ότι πρόσθετα κονδύλια (8,1 δισ. ευρώ) διατίθενται σε Περιφερειακά Προγράμματα στο νέο ΕΔΕΤ 2021-2027, ενισχύοντας τη χρηματοδοτική ικανότητα των Περιφερειών. Δεν παρέχονται συγκεκριμένα στοιχεία για τη δημοτική χρηματοδότηση, αλλά δεσμεύεται να ενισχυθεί η οικονομική ικανότητα των δήμων, με έμφαση στη βελτίωση της ωριμότητας και της υλοποίησης των έργων. Απαντώντας στις ανησυχίες του κοινού για το κόστος και τη διάρκεια των έργων που χρηματοδοτούνται από την ΕΕ, ο Σκάλκος υπερασπίζεται τη Διαρθρωτική Πολιτική Συνοχής της ΕΕ, δηλώνοντας ότι έχει συμβάλει σημαντικά στην αντιμετώπιση σημαντικών ελλείψεων στην ανάπτυξη της χώρας. Αναγνωρίζει τις προκλήσεις, όπως οι απαραίτητες παρεμβάσεις σε περιφερειακούς δρόμους, η συντήρηση των υποδομών και η ανάπτυξη βιομηχανικών πάρκων και κέντρων logistics.

Η συνέντευξη αντικατοπτρίζει μια θετική προοπτική για τα επιτεύγματα της προηγούμενης περιόδου ΕΔΕΤ και το στρατηγικό όραμα για την επερχόμενη περίοδο χρηματοδότησης. Η έμφαση στην αποκέντρωση και η εμπιστοσύνη στην τοπική διακυβέρνηση ευθυγραμμίζεται με τις ευρύτερες τάσεις της ΕΕ, προωθώντας τη λήψη πιο τοπικών αποφάσεων. Η δέσμευση για διάθεση κονδυλίων σε Περιφερειακά Προγράμματα και βελτίωση της υλοποίησης των δημοτικών έργων αντιμετωπίζει τις ανησυχίες σχετικά με την αποτελεσματικότητα των κονδυλίων της ΕΕ σε τοπικό επίπεδο. Η συνέντευξη αντικατοπτρίζει τα θετικά βήματα που έχει κάνει η περιφερειακή διακυβέρνηση στην Ελλάδα, στην διαχείριση των ευρωπαϊκών κονδυλίων. Έτσι, αντισταθμίζονται τα σχόλια αξιωματούχων της ΚΕΔΕ για τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η τοπική αυτοδιοίκηση σχετικά με την διαχείριση των πόρων.

Σημαντικό βήμα για αλλαγές στην τοπική αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα σηματοδοτεί η δήλωση του κυβερνητικού εκπροσώπου, κ.Παύλου Μαρινάκη, από τον Οκτώβριο του 2023, για την έγκριση του νομοσχεδίου για τη μεταρρύθμιση του Συστήματος Διακυβέρνησης των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Ο κυβερνητικός εκπρόσωπος αναφέρεται στις αποφάσεις για το τέλος της Απλής Αναλογικής Αναπαράστασης, την ενίσχυση της δημόσιας λογοδοσίας και τη σύσταση νομικών προσώπων και οικονομικής διοίκησης σε τοπικό επίπεδο. Η απομάκρυνση από την απλή αναλογική παρουσιάζεται ως λύση για την αποφυγή της παράλυσης της διακυβέρνησης. Αν και αυτή η αλλαγή μπορεί να ενισχύσει τη σταθερότητα, εγείρει ερωτήματα σχετικά με την αντιπροσωπευτικότητα της τοπικής αυτοδιοίκησης και κατά πόσο τα εναλλακτικά συστήματα μπορούν να εξισορροπήσουν καλύτερα τη σταθερότητα και την εκπροσώπηση. Η ενίσχυση της δημόσιας λογοδοσίας είναι μια θετική πτυχή και η συμπερίληψη μηχανισμών για την αύξηση της διαφάνειας είναι αξιόπαινη. Ωστόσο, η αποτελεσματικότητα αυτών των μέτρων θα εξαρτηθεί από την εφαρμογή τους, την επιβολή τους και τη δέσμευση των πολιτών στο να λογοδοτήσουν οι τοπικές κυβερνήσεις. Επίσης, η ενσωμάτωση νομικών οντοτήτων δημοσίου δικαίου, μη κερδοσκοπικών οργανισμών και οικονομικής διαχείρισης των επιτροπών στις βασικές λειτουργίες των δήμων θα μπορούσε να οδηγήσει σε πιο βελτιωμένη διοίκηση. Ωστόσο, θέτει επίσης προκλήσεις που σχετίζονται με τον συντονισμό, τις πιθανές συγκρούσεις συμφερόντων και την ανάγκη για ισχυρούς μηχανισμούς εποπτείας για την πρόληψη της κατάχρησης πόρων. Επίσης, καθιερώνονται οι δείκτες απόδοσης για τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ), το οποίο αποτελεί αναμφισβήτητα μια θετική κίνηση,

ευθυγραμμισμένη με τις σύγχρονες πρακτικές διακυβέρνησης. Ωστόσο, η αποτελεσματικότητα αυτής της προσέγγισης εξαρτάται από την επιλογή σημαντικών δεικτών, τη συνάφειά τους με τις τοπικές ανάγκες και τους μηχανισμούς τόσο για την παρακολούθηση όσο και για την παροχή κινήτρων για βελτιωμένη απόδοση. Οι αναφερόμενες μεταρρυθμίσεις φαίνεται να ευθυγραμμίζονται με τους ευρύτερους στόχους του εκσυγχρονισμού και της αποτελεσματικότητας που προωθούνται από τα προγράμματα RRF και Ελλάδα 2.0. Τα συγκεκριμένα μέτρα που περιγράφονται στη μεταρρύθμιση συμβάλλουν άμεσα στους στόχους της οικονομικής ανάκαμψης, της ανθεκτικότητας και του ψηφιακού μετασχηματισμού που έχουν τεθεί από την ΕΕ και Ελληνική κυβέρνηση, μέσω του εκσυγχρονισμού και της εξυγίανσης της τοπικής αυτοδιοίκησης στη χώρα. Η επιτυχία αυτών των μεταρρυθμίσεων εξαρτάται από μια ολοκληρωμένη στρατηγική υλοποίησης. Σαφείς κατευθυντήριες γραμμές, επαρκής κατάρτιση και μηχανισμοί συνεχούς αξιολόγησης θα πρέπει να συνοδεύουν αυτές τις αλλαγές για να διασφαλιστεί ότι θα οδηγήσουν στις επιδιωκόμενες βελτιώσεις στην τοπική διακυβέρνηση.

Οι παραπάνω πηγές ευθυγραμμίζονται συλλογικά με τις προτεραιότητες τους, δίνοντας έμφαση στη σημασία της αποκεντρωμένης διακυβέρνησης, των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και των βασικών θεματικών τομέων. Η συναίνεση περιστρέφεται γύρω από τον κρίσιμο ρόλο των τοπικών και περιφερειακών αρχών στην αποτελεσματική χρήση των κεφαλαίων του RRF και του προγράμματος Ελλάδα 2.0. Η προοπτική της ΚΕΔΕ προσθέτει τη διάσταση της δίκαιης κατανομής, αντανakλώντας την ανησυχία για δίκαιη πρόσβαση σε κεφάλαια και πόρους σε τοπικό επίπεδο. Η έμφαση του κυβερνητικού εκπροσώπου στις μεταρρυθμίσεις της τοπικής διακυβέρνησης και η εστίαση στην υλοποίηση έργων υποδηλώνουν αναγνώριση των προκλήσεων σε τοπικό επίπεδο. Συλλογικά, αυτές οι πηγές τονίζουν την ανάγκη συνεργασίας μεταξύ κεντρικών και τοπικών αρχών, επιχειρήσεων και κοινοτήτων για την επιτυχή εφαρμογή των ευρωπαϊκών πρωτοβουλιών, απεικονίζοντας μια συντονισμένη προσέγγιση για το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας στην Ελλάδα.

Κεφάλαιο 5 - Συζήτηση / Σχολιασμός Αποτελεσμάτων

5.1 Σύγκριση απόψεων

Η ανασκόπηση της βιβλιογραφίας παρείχε μια ολοκληρωμένη κατανόηση της αποκέντρωσης, των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και του κρίσιμου ρόλου των τοπικών κυβερνήσεων στο πλαίσιο προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από την ΕΕ. Τώρα, εξετάζοντας τις διάφορες πηγές, προκύπτει μια συνεκτική αφήγηση, που τονίζει τόσο κοινά θέματα όσο και ορισμένες αποκλίνουσες απόψεις.

Η αποκέντρωση ξεχωρίζει ως επαναλαμβανόμενο και κεντρικό θέμα σε όλες τις πηγές, υπογραμμίζοντας τον κεντρικό της ρόλο στην επίτευξη αποτελεσματικής διακυβέρνησης και στη βελτιστοποίηση της χρήσης των κονδυλίων της ΕΕ. Αυτό ευθυγραμμίζεται άψογα με την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας, η οποία προέβλεψε την αυξανόμενη σημασία της αποκέντρωσης ως απάντηση στη μεταβαλλόμενη δυναμική της δημόσιας διοίκησης. Ένα από τα κοινά σημεία που διαφαίνονται μέσα από τις πηγές είναι η θετική αξιολόγηση προηγούμενων προγραμμάτων, με χαρακτηριστικό παράδειγμα το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Πελοποννήσου 2014-2020. Η συναίνεση για την επιτυχία αυτών των πρωτοβουλιών αναγνωρίζει τη γενική θετική επίδραση τέτοιων προγραμμάτων στην περιφερειακή ανάπτυξη, τις υποδομές και την κοινοτική ευημερία. Τα νέα προγράμματα της ΕΕ, συγκεκριμένα το RRF και το “Greece 2.0”, προδηλώνουν μια στροφή προς τη βιώσιμη ανταγωνιστικότητα και την κοινωνική συνοχή. Αυτό αντανακλά μια εξέλιξη στον λόγο για την ανάπτυξη και ευθυγραμμίζεται με τη βιβλιογραφία, η οποία τόνισε την ανάγκη για πιο ολιστικά μοντέλα για την αντιμετώπιση των σύγχρονων προκλήσεων. Παρά τα κοινά αυτά σημεία, προκύπτουν ορισμένες αντιφάσεις και αποκλίνουσες απόψεις. Ενώ η βιβλιογραφία και ορισμένες πηγές υποστηρίζουν την αποκέντρωση ως μέσο για την ενδυνάμωση των τοπικών οντοτήτων, άλλες εκφράζουν ανησυχίες για την πρακτική εφαρμογή της, υπονοώντας μια ευρύτερη συζήτηση μεταξύ του κεντρικού ελέγχου και της τοπικής αυτονομίας. Ένα άλλο σημείο διαμάχης εμφανίζεται στη συζήτηση για την κατανομή των πόρων, ιδιαίτερα σε δημοτικό επίπεδο. Οι αποκλίσεις στις πηγές σχετικά με τη δίκαιη κατανομή των πόρων απηχούν τις ανησυχίες που εκφράζονται στη βιβλιογραφία σχετικά με τις προκλήσεις που σχετίζονται με τη δίκαιη κατανομή των πόρων. Η εξέταση της εξέλιξης των ιδεών από την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας στις τρέχουσες πηγές αποκαλύπτει τόσο τη συνέχεια στα καθορισμένα θέματα όσο και την εμφάνιση νέων προτεραιοτήτων. Η διαρκής συνάφεια

των θεμάτων υπογραμμίζει τη διατήρηση των προκλήσεων και των ευκαιριών στην τοπική διακυβέρνηση. Ταυτόχρονα, η εισαγωγή νέων προτεραιοτήτων στα νέα προγράμματα της ΕΕ, όπως η βιώσιμη ανταγωνιστικότητα, αντανακλά τη δυναμική φύση των προγραμμάτων περιφερειακής ανάπτυξης. Αυτή η εξέλιξη ευθυγραμμίζεται απρόσκοπτα με την έκκληση της βιβλιογραφίας για προσαρμοστικότητα στα πλαίσια διακυβέρνησης.

Ευκαιρίες για την Τοπική Αυτοδιοίκηση:

Οι ευκαιρίες που προκύπτουν από την υλοποίηση προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από την ΕΕ, όπως περιγράφονται στην αναθεωρημένη βιβλιογραφία και πηγές, παρουσιάζουν μια πολλά υποσχόμενη προοπτική για τις τοπικές κυβερνήσεις στην Ελλάδα. Αυτές οι ευκαιρίες ενσωματώνονται στο μετασχηματιστικό δυναμικό πρωτοβουλιών όπως το Recovery and Resilience Facility (RRF) και το Greece 2.0.

Οικονομικοί Πόροι για Τοπική Ανάπτυξη:

Η έγχυση κονδυλίων της ΕΕ στην Ελλάδα μέσω προγραμμάτων όπως το RRF και το Greece 2.0 ανοίγει δρόμους για σημαντικούς οικονομικούς πόρους σε τοπικό επίπεδο. Οι τοπικές κυβερνήσεις μπορούν να αξιοποιήσουν αυτούς τους πόρους για να επενδύσουν σε υποδομές ζωτικής σημασίας, έργα βιώσιμης ανάπτυξης και κοινοτικές πρωτοβουλίες. Αυτή η οικονομική ενίσχυση παρουσιάζει μια μοναδική ευκαιρία για τις τοπικές κυβερνήσεις να αντιμετωπίσουν μακροχρόνιες προκλήσεις που σχετίζονται με ελλείψεις υποδομών και κοινωνικοοικονομικές ανισότητες εντός των δικαιοδοσιών τους. Τα κεφάλαια, που διατίθενται μέσω του RRF και του Greece 2.0, δίνουν τη δυνατότητα στις τοπικές αρχές να ξεκινήσουν φιλόδοξα έργα που μπορούν να βελτιώσουν σημαντικά την ποιότητα ζωής για τους ψηφοφόρους τους.

Ενισχυμένη διοικητική ικανότητα:

Οι προτεινόμενες μεταρρυθμίσεις αποσκοπούν στην ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας των τοπικών κυβερνήσεων στην Ελλάδα, σηματοδοτώντας μια σημαντική ευκαιρία για βελτιωμένη διακυβέρνηση και αποτελεσματική εφαρμογή προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από την ΕΕ. Με την εισαγωγή μέτρων όπως η ίδρυση νομικών προσώπων για τις τοπικές αρχές και δομών οικονομικής διαχείρισης σε τοπικό επίπεδο, η

κυβέρνηση επιδιώκει να εξορθολογίσει τις διοικητικές διαδικασίες και να προωθήσει την καλύτερη χρήση των πόρων.

Αυτή η ευκαιρία έχει τη δυνατότητα να ενδυναμώσει τις τοπικές διοικήσεις, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να πλοηγούνται πιο αποτελεσματικά στις περίπλοκες γραφειοκρατικές διαδικασίες. Η ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας είναι ζωτικής σημασίας για τη διασφάλιση ότι οι τοπικές κυβερνήσεις μπορούν να διαχειρίζονται και να εκτελούν έργα που χρηματοδοτούνται από την ΕΕ με διαφάνεια, υπευθυνότητα και συμμόρφωση με τα ρυθμιστικά πρότυπα.

Επιπλέον, ένα ενισχυμένο διοικητικό πλαίσιο μπορεί να συμβάλει στον καλύτερο συντονισμό μεταξύ κεντρικών και τοπικών αρχών, ενισχύοντας μια συλλογική προσέγγιση για την υλοποίηση του προγράμματος. Τα βελτιωμένα κανάλια επικοινωνίας και οι βελτιωμένες διαδικασίες λήψης αποφάσεων μπορούν να επιταχύνουν την υλοποίηση των στρατηγικών στόχων που περιγράφονται στα προγράμματα της ΕΕ.

Επιπλέον, η έμφαση στους δείκτες απόδοσης των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) ευθυγραμμίζεται με τις σύγχρονες πρακτικές διακυβέρνησης, παρέχοντας έναν τυποποιημένο μηχανισμό για την αξιολόγηση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας των τοπικών διοικήσεων. Αυτή η εστίαση σε μετρήσιμα αποτελέσματα μπορεί να δώσει κίνητρα στις τοπικές κυβερνήσεις να υιοθετήσουν βέλτιστες πρακτικές, να καινοτομούν και να βελτιώνουν συνεχώς τις επιδόσεις τους. Ενώ είναι εμφανές το δυναμικό για ενισχυμένη διοικητική ικανότητα, ενδέχεται να προκύψουν προκλήσεις στην πραγματική εφαρμογή αυτών των μέτρων. Τα επαρκή προγράμματα κατάρτισης, η συνεχής υποστήριξη και οι αποτελεσματικοί μηχανισμοί παρακολούθησης θα είναι ουσιαστικής σημασίας για να διασφαλιστεί ότι οι τοπικοί κυβερνώντες μπορούν να προσαρμοστούν στο νέο διοικητικό πλαίσιο και να αξιοποιήσουν πλήρως τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται από τα κονδύλια της ΕΕ. Η επιτυχία αυτής της πρωτοβουλίας εξαρτάται από τη δέσμευση για τη δημιουργία βιώσιμης διοικητικής ικανότητας που μπορεί να αντέξει τις εξελισσόμενες προκλήσεις και να συμβάλει στους μακροπρόθεσμους αναπτυξιακούς στόχους των τοπικών κοινοτήτων.

Περιφερειακή Συνεργασία και Δικτύωση:

Η προώθηση της περιφερειακής συνεργασίας και δικτύωσης αναδεικνύεται ως βασική ευκαιρία για τις τοπικές κυβερνήσεις στην Ελλάδα στο πλαίσιο των προτεινόμενων

μεταρρυθμίσεων και των χρηματοδοτούμενων από την ΕΕ προγραμμάτων. Η εστίαση στην αποκέντρωση και την ανάθεση εξουσιών στις τοπικές αρχές ευθυγραμμίζεται με την ευρύτερη ευρωπαϊκή τάση για πιο τοπικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Ένα σημαντικό πλεονέκτημα έγκειται στη δυνατότητα συνεργασίας των τοπικών κυβερνήσεων σε κοινές προκλήσεις και ευκαιρίες. Η έμφαση στα προγράμματα περιφερειακής ανάπτυξης, όπως τονίστηκε στη συνέντευξη με τον Γενικό Γραμματέα Δημοσίων Επενδύσεων και Ταμείων της ΕΕ, Δημήτρη Σκάλκο, υπογραμμίζει τη σημασία των κοινών προσπαθειών για την αντιμετώπιση ευρύτερων περιφερειακών ζητημάτων.

Η θέσπιση Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων και η διάθεση πρόσθετων κονδυλίων σε περιφερειακά προγράμματα στη νέα προγραμματική περίοδο 2021-2027 σηματοδοτούν περαιτέρω μια στροφή προς μια πιο συντονισμένη περιφερειακή ανάπτυξη. Αυτό όχι μόνο ενισχύει τη συνεργασία μεταξύ γειτονικών δήμων, αλλά επιτρέπει επίσης τη συγκέντρωση πόρων και εμπειρογνωμοσύνης για την αντιμετώπιση κοινών ζητημάτων, όπως η ανάπτυξη υποδομών, οι κοινωνικές υπηρεσίες και τα πολιτιστικά έργα.

Επιπλέον, η δέσμευση για διάθεση σημαντικού μέρους του προϋπολογισμού των νέων κονδυλίων της ΕΕ σε Περιφερειακά Προγράμματα αντικατοπτρίζει μια στρατηγική προσέγγιση για την εξισορρόπηση της ανάπτυξης σε διάφορες περιφέρειες. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για να διασφαλιστεί ότι όλοι οι τομείς, συμπεριλαμβανομένων εκείνων με ιστορικά λιγότερους πόρους, έχουν την ευκαιρία να επωφεληθούν από τις επενδύσεις της ΕΕ και να συμβάλουν στη συνολική οικονομική και κοινωνική συνοχή της χώρας.

Ωστόσο, η επιτυχία της περιφερειακής συνεργασίας εξαρτάται από την υπέρβαση πιθανών προκλήσεων που σχετίζονται με τη διαδημοτική συνεργασία, τη διανομή των πόρων και την ευθυγράμμιση διαφορετικών συμφερόντων. Η δημιουργία αποτελεσματικών διαύλων επικοινωνίας, η ενίσχυση της αίσθησης κοινού σκοπού και η αντιμετώπιση των ανησυχιών σχετικά με τη δίκαιη κατανομή των πόρων θα είναι ζωτικής σημασίας για την υλοποίηση του συνεργατικού δυναμικού που είναι εγγενές στην περιφερειακή συνεργασία. Η έμφαση στην περιφερειακή δικτύωση υπογραμμίζει τη δέσμευση για τη δημιουργία ενός πιο ολοκληρωμένου και ανθεκτικού πλαισίου τοπικής διακυβέρνησης που μπορεί να αντιμετωπίσει συλλογικά τις περιφερειακές ανισότητες και να αξιοποιήσει τις συνέργειες διαφορετικών τοπικών κοινοτήτων.

Προκλήσεις για την Τοπική Αυτοδιοίκηση

Ενώ οι ευκαιρίες αφθονούν, οι τοπικές κυβερνήσεις στην Ελλάδα αντιμετωπίζουν ορισμένες προκλήσεις που απαιτούν προσεκτική εξέταση για την αποτελεσματική εφαρμογή του προγράμματος και τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Διοικητικές συμφορήσεις και γραφειοκρατία:

Παρά τις δυνατότητες για ενισχυμένη διοικητική ικανότητα, οι τοπικές κυβερνήσεις στην Ελλάδα αντιμετωπίζουν σημαντικές προκλήσεις που σχετίζονται με διοικητικά σημεία συμφοράς και γραφειοκρατία. Τα υπάρχοντα γραφειοκρατικά εμπόδια στη δημόσια διοίκηση ενδέχεται να εμποδίσουν την αποτελεσματική χρήση των κονδυλίων της ΕΕ και να εμποδίσουν την έγκαιρη εφαρμογή των προτεινόμενων μεταρρυθμίσεων.

Μια σημαντική ανησυχία είναι η ανάγκη για εξορθολογισμένες διοικητικές διαδικασίες για να διασφαλιστεί ότι οι τοπικές αρχές μπορούν να έχουν ταχεία πρόσβαση και να αναπτύξουν τα διατεθέντα κεφάλαια. Η αποκέντρωση των αρμοδιοτήτων και η εισροή πρόσθετων πόρων μέσω των προγραμμάτων της ΕΕ απαιτούν ένα διοικητικό πλαίσιο που να είναι ευέλικτο, διαφανές και να ανταποκρίνεται. Ωστόσο, οι ιστορικές προκλήσεις που σχετίζονται με τη γραφειοκρατία, τις περίπλοκες ρυθμιστικές διαδικασίες και την έλλειψη σαφήνειας στις διοικητικές διαδικασίες ενδέχεται να υπονομεύσουν τα επιδιωκόμενα οφέλη των μεταρρυθμίσεων.

Ο κίνδυνος διοικητικών σημείων συμφοράς είναι ιδιαίτερα έντονος στο πλαίσιο της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης, όπου ο συντονισμός μεταξύ των διαφορετικών βαθμίδων διακυβέρνησης είναι απαραίτητος. Οι τοπικές αρχές πρέπει να περιηγηθούν σε διάφορα γραφειοκρατικά στρώματα και τυχόν καθυστερήσεις ή αναποτελεσματικότητα σε κεντρικό ή περιφερειακό επίπεδο μπορεί να υποχωρήσουν και να επηρεάσουν την τοπική υλοποίηση των έργων.

Η αντιμετώπιση των διοικητικών σημείων συμφοράς απαιτεί μια ολοκληρωμένη στρατηγική που περιλαμβάνει μέτρα ανάπτυξης ικανοτήτων, ψηφιοποίηση διοικητικών διαδικασιών και καθιέρωση σαφών κατευθυντήριων γραμμών για την πρόσβαση και τη διαχείριση των κονδυλίων της ΕΕ. Η επιτυχής εφαρμογή των διοικητικών μεταρρυθμίσεων, όπως περιγράφεται στην έκθεση της Επιτροπής και στο επίσημο

ελληνικό έγγραφο, εξαρτάται από την ικανότητα να ξεπεραστούν αυτές οι γραφειοκρατικές προκλήσεις και να δημιουργηθεί ένα πιο ανταποκρινόμενο και αποτελεσματικό σύστημα δημόσιας διοίκησης σε όλα τα επίπεδα.

Συνοπτικά, ενώ οι προτεινόμενες μεταρρυθμίσεις και τα χρηματοδοτούμενα από την ΕΕ προγράμματα προσφέρουν ευκαιρίες για τοπική ανάπτυξη, η εμμονή των διοικητικών σημείων συμφόρησης αποτελεί σημαντική πρόκληση που πρέπει να αντιμετωπιστεί ενεργά για να απελευθερωθεί το πλήρες δυναμικό των διατιθέμενων πόρων και να εξασφαλιστεί αποτελεσματική διακυβέρνηση σε τοπικό επίπεδο.

Εξισορρόπηση της αποκέντρωσης με τη λογοδοσία:

Η έμφαση στην αποκέντρωση στην ατζέντα των μεταρρυθμίσεων, όπως τονίζεται στις πηγές, εισάγει μια κρίσιμη διάσταση στην τοπική διακυβέρνηση στην Ελλάδα. Ενώ η αποκέντρωση μπορεί να εξουσιοδοτήσει τις τοπικές αρχές και να ενισχύσει την αυτονομία τους στη λήψη αποφάσεων, δημιουργεί επίσης την πρόκληση της διατήρησης της λογοδοσίας και της διαφάνειας.

Μία από τις ευκαιρίες που παρουσιάζει η αποκέντρωση είναι η ενδυνάμωση των τοπικών κυβερνήσεων να προσαρμόζουν πολιτικές και πρωτοβουλίες με βάση τις μοναδικές ανάγκες των κοινοτήτων τους. Αυτή η τοπική λήψη αποφάσεων μπορεί να οδηγήσει σε πιο αποτελεσματικές και συγκεκριμένες λύσεις, ενισχύοντας τη συμμετοχή της κοινότητας και την ιδιοκτησία των αναπτυξιακών έργων.

Ωστόσο, η αποκέντρωση των ευθυνών πρέπει να συνοδεύεται από ισχυρούς μηχανισμούς για τη διασφάλιση της διαφάνειας και της λογοδοσίας. Οι τοπικές κυβερνήσεις, με αυξημένη αυτονομία, πρέπει να δημιουργήσουν αποτελεσματικές δομές διακυβέρνησης, μηχανισμούς οικονομικής εποπτείας και πλαίσια αναφοράς. Ο πιθανός κίνδυνος αποκέντρωσης χωρίς επαρκή μέτρα λογοδοσίας είναι η πιθανή κατάχρηση πόρων, η έλλειψη συντονισμού και οι ανισότητες στην ποιότητα των δημόσιων υπηρεσιών σε διάφορες περιοχές. Η πρόκληση, επομένως, έγκειται στην επίτευξη της σωστής ισορροπίας μεταξύ της αποκέντρωσης και της λογοδοσίας. Η επίτευξη αυτής της ισορροπίας απαιτεί προσεκτικό σχεδιασμό δομών διακυβέρνησης, πρωτοβουλίες ανάπτυξης ικανοτήτων για τις τοπικές αρχές και καθιέρωση δεικτών απόδοσης για την παρακολούθηση της χρήσης των κονδυλίων και των επιπτώσεων των υλοποιούμενων έργων.

Επιπλέον, οι σαφείς κατευθυντήριες γραμμές για την υποβολή εκθέσεων και την αξιολόγηση, όπως περιγράφονται στην έκθεση της Επιτροπής και στο επίσημο ελληνικό έγγραφο, διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στη διασφάλιση ότι η αποκέντρωση συμβάλλει θετικά στην τοπική ανάπτυξη χωρίς να θέτει σε κίνδυνο τα γενικά πρότυπα διακυβέρνησης. Η επιτυχία αυτής της πράξης εξισορρόπησης θα καθορίσει την αποτελεσματικότητα των προσπαθειών αποκέντρωσης στην Ελλάδα και την ευθυγράμμισή τους με τους στόχους των προγραμμάτων της ΕΕ. Συμπερασματικά, ενώ η αποκέντρωση προσφέρει ευκαιρίες για προσαρμοσμένη ανάπτυξη σε τοπικό επίπεδο, η πρόκληση έγκειται στη διατήρηση της λογοδοσίας για την πρόληψη πιθανών παγίδων. Η επίτευξη της σωστής ισορροπίας είναι επιτακτική ανάγκη για την αξιοποίηση του πλήρους δυναμικού της αποκέντρωσης για τη συμβολή στη βιώσιμη και δίκαιη τοπική ανάπτυξη.

Αντιπροσώπευση και δημόσια εμπιστοσύνη:

Οι μεταρρυθμίσεις και οι πρωτοβουλίες που περιγράφονται στην έκθεση της Επιτροπής, στο επίσημο ελληνικό έγγραφο, ΚΕΔΕ, και δηλώσεις αξιωματούχων υπογραμμίζουν τη σημασία της εκπροσώπησης και της εμπιστοσύνης του κοινού στο πλαίσιο της τοπικής διακυβέρνησης. Καθώς οι τοπικές κυβερνήσεις αποκτούν περισσότερες ευθύνες και πρόσβαση στα κονδύλια της ΕΕ, η ανάγκη για αποτελεσματική εκπροσώπηση και τη διατήρηση της εμπιστοσύνης του κοινού καθίσταται πρωταρχικής σημασίας.

Η ευκαιρία βρίσκεται στη δυνατότητα για τις τοπικές κυβερνήσεις να ανταποκριθούν περισσότερο στις ανάγκες και τις φιλοδοξίες των ψηφοφόρων τους. Με αυξημένους πόρους και εξουσία λήψης αποφάσεων, οι τοπικές αρχές μπορούν να αντιμετωπίσουν συγκεκριμένες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι κοινότητές τους, οδηγώντας σε βελτιωμένες δημόσιες υπηρεσίες και καλύτερη συνολική διακυβέρνηση. Αυτό μπορεί να συμβάλει στην οικοδόμηση μιας ισχυρότερης αίσθησης συμμετοχής της κοινότητας και συμμετοχής των πολιτών. Ωστόσο, αυτή η ευκαιρία συνοδεύεται από την πρόκληση να διασφαλιστεί ότι η αποκεντρωμένη διαδικασία λήψης αποφάσεων είναι περιεκτική, διαφανής και αντιπροσωπευτική. Ο κίνδυνος κακής διαχείρισης ή πρακτικών αποκλεισμού θα μπορούσε να διαβρώσει την εμπιστοσύνη του κοινού στην τοπική διακυβέρνηση. Όπως τονίζεται στην οπτική της ΚΕΔΕ, η δίκαιη κατανομή των πόρων και η συμμετοχή των τοπικών κοινωνιών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων αποτελούν βασικά στοιχεία για την ενίσχυση της εμπιστοσύνης του κοινού.

Επιπλέον, η επιτυχία της εκπροσώπησης εξαρτάται από την ενεργό συμμετοχή διαφορετικών φωνών, συμπεριλαμβανομένων των περιθωριοποιημένων ομάδων, στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Η έκθεση της Επιτροπής τονίζει τη σημασία μιας προσέγγισης χωρίς αποκλεισμούς για να διασφαλιστεί ότι τα κονδύλια της ΕΕ ωφελούν όλα τα τμήματα του πληθυσμού, αποφεύγοντας κάθε αντίληψη ευνοιοκρατίας ή διάκρισης. Για να αντιμετωπίσουν αυτές τις προκλήσεις, οι τοπικές κυβερνήσεις πρέπει να εφαρμόσουν μηχανισμούς που ενθαρρύνουν τη συμμετοχή των πολιτών, όπως δημόσιες διαβουλεύσεις, κοινοτικά φόρουμ και διαφανή κανάλια επικοινωνίας. Επιπλέον, θα πρέπει να θεσπιστούν μέτρα λογοδοσίας για την παρακολούθηση της χρήσης των κεφαλαίων και τη διασφάλιση ότι οι τοπικές αρχές τηρούν τις υποσχέσεις τους.

Συνοψίζοντας, ενώ η έγχυση κεφαλαίων παρέχει την ευκαιρία στις τοπικές κυβερνήσεις να εκπροσωπούν καλύτερα τις κοινότητές τους, η πρόκληση έγκειται στη διατήρηση της εμπιστοσύνης του κοινού μέσω περιεκτικών και διαφανών διαδικασιών λήψης αποφάσεων. Η επίτευξη της σωστής ισορροπίας θα είναι ζωτικής σημασίας για την οικοδόμηση ισχυρών θεμελίων για την τοπική διακυβέρνηση που θα εξυπηρετεί πραγματικά τις διαφορετικές ανάγκες του πληθυσμού.

Συμπεράσματα

Η ολοκληρωμένη ανάλυση διαφόρων πηγών, συμπεριλαμβανομένης της έκθεσης της Επιτροπής, του επίσημου ελληνικού εγγράφου, της ΚΕΔΕ και δηλώσεων αξιωματούχων, αποκαλύπτει ένα διαφοροποιημένο τοπίο ευκαιριών και προκλήσεων για τις τοπικές κυβερνήσεις στην Ελλάδα εν μέσω της υλοποίησης προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από την ΕΕ όπως το RRF και το ‘Ελλάδα 2.0’. Η ανάλυση της παρούσας εργασίας υπογραμμίζει μια σύγκλιση μεταξύ των πηγών σχετικά με τη σημασία της αποκέντρωσης, των διοικητικών μεταρρυθμίσεων και των στοχευμένων επενδύσεων στην τοπική διακυβέρνηση. Η ευθυγράμμιση με τους ευρύτερους στόχους της οικονομικής ανάκαμψης, της ανθεκτικότητας και του ψηφιακού μετασχηματισμού, όπως οραματίζονται η ΕΕ και η ελληνική κυβέρνηση, υπογραμμίζει τη στρατηγική σημασία της ενδυνάμωσης των τοπικών αρχών. Αυτή η συζήτηση προσθέτει μια πολύτιμη διάσταση στην υπάρχουσα βιβλιογραφία συνθέτοντας γνώσεις από πολλαπλές πηγές και δίνοντας έμφαση στην

κεντρική θέση των τοπικών κυβερνήσεων στην επιτυχή εφαρμογή των πρωτοβουλιών της ΕΕ. Υπογραμμίζει την ανάγκη για μια ολιστική προσέγγιση που υπερβαίνει τα οικονομικά ζητήματα, που θα περιλαμβάνει τη διοικητική ικανότητα, την περιφερειακή συνεργασία, την εκπροσώπηση και την εμπιστοσύνη του κοινού. Επιπλέον, η εξέταση ευκαιριών για τοπική ανάπτυξη, ενισχυμένη διοικητική ικανότητα, περιφερειακή συνεργασία και εκπροσώπηση αποκαλύπτει έναν πιθανό μετασχηματιστικό αντίκτυπο στην ελληνική τοπική διακυβέρνηση. Η έγχυση οικονομικών πόρων, σε συνδυασμό με τις διοικητικές μεταρρυθμίσεις, έχει τη δυνατότητα να αναδιαμορφώσει θετικά τις τοπικές κοινωνίες. Η ενισχυμένη διοικητική ικανότητα μπορεί να εξορθολογίσει τις διαδικασίες, οδηγώντας σε πιο αποτελεσματική διακυβέρνηση, ενώ η περιφερειακή συνεργασία ανοίγει δρόμους για κοινές αναπτυξιακές στρατηγικές. Ωστόσο, αυτές οι ευκαιρίες συνοδεύονται από προκλήσεις όπως τα διοικητικά προβλήματα, η λεπτή ισορροπία μεταξύ αποκέντρωσης και λογοδοσίας και η επιτακτική ανάγκη διατήρησης της εμπιστοσύνης του κοινού. Η αναγνώριση αυτών των προκλήσεων είναι ζωτικής σημασίας για τη χάραξη αποτελεσματικών στρατηγικών για τη διασφάλιση της επιτυχούς και χωρίς αποκλεισμούς υλοποίηση προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από την ΕΕ σε τοπικό επίπεδο.

Μελλοντικές επιπτώσεις

Τα ευρήματα αυτής της ανάλυσης μπορούν να επισημάνουν πολλές επιπτώσεις και ευκαιρίες και για το μέλλον. Πρώτον, υπάρχει ανάγκη για συνεχή συνεργασία μεταξύ κεντρικών και τοπικών αρχών. Η ελληνική κυβέρνηση πρέπει να καθορίσει σαφείς κατευθυντήριες γραμμές, να παράσχει επαρκή κατάρτιση και να εφαρμόσει ισχυρούς μηχανισμούς αξιολόγησης για να διευκολύνει την ομαλή εκτέλεση των μεταρρυθμίσεων σε τοπικό επίπεδο.

Συγκεκριμένα, για την ΕΕ, οι εμπειρίες και οι προκλήσεις που εντοπίστηκαν στο ελληνικό πλαίσιο προσφέρουν πολύτιμα διδάγματα και επιπτώσεις για την Ένωση στο σχεδιασμό και την εφαρμογή μελλοντικών χρηματοδοτικών προγραμμάτων. Για να μεγιστοποιηθεί η αποτελεσματικότητα των πρωτοβουλιών της ΕΕ και να διασφαλιστεί η ευθυγράμμισή τους με την τοπική πραγματικότητα, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη πιθανά μέτρα και νέες πολιτικές. Η ελληνική περίπτωση υπογραμμίζει τη σημασία της ευελιξίας του προγράμματος για την προσαρμογή διαφορετικών κοινωνικοοικονομικών πλαισίων εντός των κρατών μελών. Τα μελλοντικά προγράμματα της ΕΕ θα πρέπει να υιοθετήσουν μια σπονδυλωτή προσέγγιση που να επιτρέπει προσαρμοσμένες παρεμβάσεις με βάση τις

ειδικές ανάγκες και ικανότητες των τοπικών κυβερνήσεων. Αυτή η ευελιξία θα ενισχύσει την προσαρμοστικότητα των προγραμμάτων και τη συνάφειά τους σε διάφορες περιοχές. Αναγνωρίζοντας τους διαφορετικούς βαθμούς διοικητικής ικανότητας μεταξύ των κρατών μελών, η ΕΕ θα πρέπει να εξετάσει το ενδεχόμενο εφαρμογής στοχευμένων μηχανισμών στήριξης. Αυτό περιλαμβάνει την παροχή πρόσθετης βοήθειας και πόρων σε περιφέρειες που αντιμετωπίζουν ιδιαίτερες προκλήσεις κατά την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων. Τα εξατομικευμένα προγράμματα ανάπτυξης ικανοτήτων μπορούν να ανταποκριθούν στις ειδικές ανάγκες των τοπικών αρχών, διασφαλίζοντας μια πιο δίκαιη κατανομή των οφελών. Η ΕΕ μπορεί, επίσης, να ενισχύσει την περιφερειακή συνεργασία παρέχοντας κίνητρα για διασυνοριακή συνεργασία μεταξύ γειτονικών κρατών μελών. Προγράμματα που ενθαρρύνουν κοινές πρωτοβουλίες και κοινά έργα μεταξύ των τοπικών κυβερνήσεων μπορούν να ενισχύσουν τον αντίκτυπο των κονδυλίων της ΕΕ. Μπορούν να δημιουργηθούν πλατφόρμες ανταλλαγής γνώσεων και βέλτιστων πρακτικών για τη διευκόλυνση της αμοιβαίας μάθησης και την ανάπτυξη καινοτόμων λύσεων. Επιπλέον, ένα ισχυρό πλαίσιο παρακολούθησης και αξιολόγησης θα πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο μέρος των μελλοντικών προγραμμάτων της ΕΕ. Οι τακτικές αξιολογήσεις, οι βρόχοι ανάδρασης και οι προσαρμοστικοί μηχανισμοί διαχείρισης θα επιτρέψουν τον έγκαιρο εντοπισμό των προκλήσεων και των επιτυχιών. Η ΕΕ μπορεί να δημιουργήσει έναν δομημένο μηχανισμό ανάδρασης που περιλαμβάνει συνεργασία με τοπικούς ενδιαφερόμενους φορείς, διασφαλίζοντας ότι οι φωνές των κοινοτήτων που επηρεάζονται άμεσα από τα προγράμματα ακούγονται και λαμβάνονται υπόψη. Η ΕΕ μπορεί, περαιτέρω, να επενδύσει σε πρωτοβουλίες ανάπτυξης ικανοτήτων τόσο για τις κεντρικές όσο και για τις τοπικές αρχές. Αυτό περιλαμβάνει προγράμματα κατάρτισης, εργαστήρια και πλατφόρμες ανταλλαγής γνώσεων που εξοπλίζουν τους κυβερνητικούς αξιωματούχους με τις δεξιότητες που απαιτούνται για την αποτελεσματική εφαρμογή του προγράμματος. Πρέπει να δοθεί έμφαση στην οικοδόμηση διοικητικής ανθεκτικότητας και στην προώθηση της καινοτομίας στην τοπική διακυβέρνηση. Ενσωματώνοντας αυτές τις σκέψεις σε μελλοντικά προγράμματα, η Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να ενισχύσει τον συνολικό αντίκτυπο των πρωτοβουλιών της, να προωθήσει τη συμπερίληψη και να ενισχύσει τη σχέση συνεργασίας μεταξύ της ΕΕ και των κρατών μελών της.

Οι τοπικές αρχές, από την πλευρά τους, θα πρέπει να συμμετέχουν ενεργά με τις κοινότητες, διασφαλίζοντας ότι ακούγονται διαφορετικές φωνές στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Η εφαρμογή συμμετοχικών μηχανισμών και μέτρων διαφάνειας θα συμβάλει καθοριστικά στην οικοδόμηση της εμπιστοσύνης του κοινού. Επιπλέον, οι τοπικές

κυβερνήσεις θα πρέπει να αξιολογούν και να προσαρμόζουν συνεχώς τις στρατηγικές τους για την αντιμετώπιση των αναδυόμενων προκλήσεων και ευκαιριών. Οι εμπειρίες και οι προκλήσεις που προέκυψαν κατά την υλοποίηση προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από την ΕΕ στην Ελλάδα προσφέρουν κρίσιμες πληροφορίες για τη μελλοντική πορεία των τοπικών αρχών στη χώρα. Κοιτάζοντας το μέλλον, πολλές βασικές επιπτώσεις μπορούν να διαμορφώσουν τις στρατηγικές και τις ενέργειες των ελληνικών τοπικών κυβερνήσεων. Αρχικά, οι τοπικές αρχές θα πρέπει να δώσουν προτεραιότητα σε συνεχείς πρωτοβουλίες ανάπτυξης ικανοτήτων για να ενισχύσουν τις δεξιότητες και την εμπειρογνωμοσύνη του προσωπικού τους. Η επένδυση σε προγράμματα κατάρτισης που επικεντρώνονται στη διαχείριση έργων, τη χρηματοοικονομική διαχείριση και τη συμμόρφωση με τους κανονισμούς της ΕΕ μπορεί να δώσει τη δυνατότητα στους τοπικούς αξιωματούχους να πλοηγούνται αποτελεσματικά σε πολύπλοκες δομές χρηματοδότησης.

Επίσης, τα οφέλη που παρατηρούνται από την περιφερειακή συνεργασία υπογραμμίζουν τη σημασία της ενίσχυσης της διαδημοτικής συνεργασίας. Οι ελληνικές τοπικές αρχές μπορούν να συμμετέχουν ενεργά σε κοινά έργα, δίκτυα ανταλλαγής γνώσεων και συνεργατικές πρωτοβουλίες. Με τη συγκέντρωση πόρων και εμπειρογνωμοσύνης, οι δήμοι μπορούν να ενισχύσουν τον αντίκτυπο των κονδυλίων της ΕΕ και να αντιμετωπίσουν πιο αποτελεσματικά τις κοινές προκλήσεις. Η οικοδόμηση και η διατήρηση της εμπιστοσύνης του κοινού είναι ένα ακόμη μέτρο το οποίο πρέπει να λάβουν σοβαρά υπόψη οι δήμοι και οι περιφέρειες, καθώς είναι απαραίτητη για την επιτυχή υλοποίηση των έργων τοπικής ανάπτυξης. Οι μελλοντικές στρατηγικές θα πρέπει να δίνουν έμφαση στους διαφανείς διαύλους επικοινωνίας, τη συμμετοχή της κοινότητας και τις συμμετοχικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Οι τοπικές αρχές μπορούν να αξιοποιήσουν τις ψηφιακές πλατφόρμες και τις δημόσιες διαβουλεύσεις για να διασφαλίσουν ότι οι ανάγκες και οι φιλοδοξίες της κοινότητας αντιπροσωπεύονται επαρκώς στον σχεδιασμό του έργου. Ο ψηφιακός μετασχηματισμός της τοπικής διακυβέρνησης είναι επιτακτική άλλη μία ανάγκη για να παραμείνουμε ευθυγραμμισμένοι με τους στόχους της ΕΕ για ψηφιοποίηση και καινοτομία. Οι ελληνικές τοπικές αρχές θα πρέπει να επενδύσουν σε έξυπνες τεχνολογίες, λύσεις ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και διαδικασίες λήψης αποφάσεων με γνώμονα τα δεδομένα. Η υιοθέτηση της καινοτομίας όχι μόνο θα εξορθολογίσει τις διοικητικές διαδικασίες αλλά θα τοποθετήσει τους δήμους ως μοχλούς αειφόρου ανάπτυξης. Δεδομένης της δυναμικής φύσης των κοινωνικοοικονομικών προκλήσεων, οι τοπικές αρχές θα πρέπει να υιοθετήσουν προσαρμοστικές προσεγγίσεις διαμόρφωσης πολιτικής. Οι τακτικές αξιολογήσεις του αντίκτυπου των εφαρμοζόμενων πολιτικών, σε συνδυασμό

με μηχανισμούς ανατροφοδότησης, μπορούν να συμβάλουν στη λήψη αποφάσεων βάσει στοιχείων. Η ευελιξία στη διαμόρφωση πολιτικής θα επιτρέψει στους δήμους να ανταποκριθούν αποτελεσματικά στα αναδυόμενα ζητήματα και στις μεταβαλλόμενες ανάγκες της κοινότητας. Τέλος, η αειφόρος ανάπτυξη θα πρέπει να βρίσκεται στην πρώτη γραμμή των πρωτοβουλιών τοπικού σχεδιασμού. Οι τοπικές αρχές μπορούν να ενσωματώσουν στόχους περιβαλλοντικής, κοινωνικής και οικονομικής βιωσιμότητας στα έργα τους, ευθυγραμμίζοντας με το πρωταρχικό θεματολόγιο της ΕΕ. Η ενσωμάτωση αρχών βιωσιμότητας στα τοπικά αναπτυξιακά σχέδια όχι μόνο θα ενισχύσει την ανθεκτικότητα των κοινοτήτων αλλά θα συμβάλει επίσης σε ευρύτερους ευρωπαϊκούς στόχους.

Καθώς η εργασία αυτή αναλύει εκτενώς το σημερινό τοπίο της τοπικής αυτοδιοίκησης, οι πληροφορίες της μπορούν να ενημερώσουν τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, τους ερευνητές και τους επαγγελματίες για την πλοήγηση στην πολυπλοκότητα της αποκέντρωσης, των διοικητικών μεταρρυθμίσεων και της δέσμευσης της κοινότητας. Καθώς η Ελλάδα ξεκινά ένα μετασχηματιστικό ταξίδι που διευκολύνεται από τα κονδύλια της ΕΕ, τα διδάγματα και οι στρατηγικές που επινοήθηκαν μπορούν να ανοίξουν το δρόμο για πιο αποτελεσματικές, χωρίς αποκλεισμούς και ανθεκτικές δομές τοπικής διακυβέρνησης.

Βιβλιογραφία

1. Andreou G. (2010) The domestic effects of EU cohesion policy in Greece: islands of Europeanization in a sea of traditional practices, *Southeast European and Black Sea Studies*, 10:1, 13-27.
2. Archmann, S. et al. (2011) *PUBLIC ADMINISTRATION IN THE BALKANS from Weberian Bureaucracy to New Public Management*. Edited by L. Matei and S. Flogaitis. Athens, Greece: The Economica Publishing House, Bucharest, Romania. Available at: <https://aei.pitt.edu/15831/>.
3. Bache I., Andreou G., Atanasova G. & Tomsic D. (2011), Europeanization and multi-level governance in south-east Europe: the domestic impact of EU cohesion policy and pre-accession aid, *Journal of European Public Policy*, 18:1, 122-141,
4. Bekker, S. (2021) 'The EU's Recovery and Resilience Facility: A Next Phase in EU Socioeconomic Governance?', *Politics and Governance*, 9(3), pp. 175–185. Available at: <https://doi.org/10.17645/pag.v9i3.4290>.

- 5.Börzel, T.A. and Heard-Lauréote, K. (2009) 'Networks in EU Multi-level Governance: Concepts and Contributions', *Journal of Public Policy*, 29(2), pp. 135–151. Available at: <https://doi.org/10.1017/S0143814X09001044>.
- 6.Charbit, C. (2011) *Governance of Public Policies in Decentralised Contexts: The Multi-level Approach*. OECD Regional Development Working Papers 2011/04. Available at: <https://doi.org/10.1787/5kg883pkxkxhc-en>.
- 7.Ciasullo, M.V. et al. (2020) 'Multi-level governance for sustainable innovation in smart communities: an ecosystems approach', *International Entrepreneurship and Management Journal*, 16(4), pp. 1167–1195.
- 8.Corti, F. et al. (2022) 'The European added value of the Recovery and Resilience Facility'. European Parliament.
- 9.Dimopoulos, T.O.F. (2021) Greece's Recovery and Resilience Facility (RRF): A plan made for the people and by the people?, The OECD Forum Network. Available at: <http://www.oecd-forum.org/posts/greece-s-recovery-and-resilience-facility-rrf-a-plan-made-for-the-people-and-by-the-people>.
- 10.Ehnert, F. et al. (2018) 'Urban sustainability transitions in a context of multi-level governance: A comparison of four European states', *Environmental Innovation and Societal Transitions*, 26, pp. 101–116. Available at: <https://doi.org/10.1016/j.eist.2017.05.002>.
- 11.Klobučník, M. and Bačík, V. (2016) 'Local self-government structure in the EU member states in 2011', *Journal of Maps*, 12, pp. 671–675. Available at: <https://doi.org/10.1080/17445647.2015.1060181>.
- 12.Malliaropulos, D. et al. (2021) 'The Impact of the Recovery and Resilience Facility on the Greek Economy'. Rochester, NY. Available at: <https://papers.ssrn.com/abstract=4201708>.
- 13.Oikonomou G. (2016) Bypassing a Centralized State: The Case of the Greek Subnational Mobilization in the European Union, *Regional & Federal Studies*, 26:1, 73-94.
- 14.Psycharis, Y. (2006) 'Regional Policy in Greece: An Overview and the Recent Policy Change', European Regional Science Association, ERSA conference papers [Preprint].
- 15.Psycharis, Y., Zoi, M. and Iliopoulou, S. (2016) 'Decentralization and local government fiscal autonomy: evidence from the Greek municipalities', *Environment and Planning C*, 34(2), pp. 262–280.
- 16.Torres, A. and Mosler, G. (2015) 'Local and regional democracy in Greece'. Council of Europe.
- 17.Vanhercke, B. and Verdun, A.C. (2022) 'From the European Semester to the Recovery and Resilience Facility: Some Social Actors are (not) Resurfacing'. Rochester, NY. Available at: <https://doi.org/10.2139/ssrn.4013325>.

18.Επιτροπή των Περιφερειών (1999) 'Η τοπική και περιφερειακή Δημοκρατία στην Ευρωπαϊκή Ένωση.' Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

19. ΚΕΔΕ (2021) 'Τοπική Αυτοδιοίκησή & Πολιτική Συνοχή: Η συμμετοχή & ο ρόλος των δήμων στο νέο ΕΣΠΑ 2021-2027', Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

20.Μοσχοβίδης, Ν. (2022) «Η διακυβέρνηση της Πολιτικής Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Σχεδίου Ανάκαμψης για την Ευρώπη. Η περίπτωση της Ελλάδας». Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο.

21.Ραψωματιώτης, Α. (2021) Το Ταμείο Ανάκαμψης και η Ελλάδα, δυνατότητες και προοπτικές. Διπλωματική Εργασία. Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου. Available at: <https://amitos.library.uop.gr/xmlui/handle/123456789/6356>.

22.Τσιβά, Α. (2023) Κριτική αξιολόγηση του κυβερνητικού σχεδίου για την ανάπτυξη. Μεταπτυχιακή Εργασία. Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο. Available at: <https://repo.lib.duth.gr/jspui/handle/123456789/16868>.

Ιστοσελίδες :

1. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, https://commission.europa.eu/business-economy-euro/economic-recovery/recovery-and-resilience-facility_el
2. Ελληνική Κυβέρνηση, Έκθεση Επιτροπής Πισσαρίδη. <https://www.government.gov.gr/schedio-anaptixis-gia-tin-elliniki-ikonomia/>
3. Υπουργείο Εσωτερικών, Νοέμβριος 2022, <https://www.ypes.gr/ypes-m-voridis-afto-einai-to-neo-systima-polyepipedis-diakyvernisis-proteraiotita-i-diacheirisi-fysikon-katastrofon-kai-ydatinon-poron/>
4. Nextgeneration EU, https://next-generation-eu.europa.eu/index_en
5. Greece 2.0, <https://greece20.gov.gr/>
6. Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, <http://www.opengov.gr/minfin/?p=10012>